

ЛіМ

Літаратура і мастацтва

Газета творчай інтэлігенцыі Беларусі

№4 (5060) 31 студзеня 2020 г.

ISSN 0024-4686

16+

Адрас —
кніжнае свята
стар. 4

Вучоба
за мяжой звыклага
стар. 12

Саюз мастакоў:
новая старонка
стар. 14

Адкрыты шлях для кніг і творцаў

Падчас работы XIV Мінскай міжнароднай кніжнай выстаўкі-кірмашу. 2007 г. Фота Кастуся Дробава з архіва «ЛіМа».

У сучасным грамадстве, нягледзячы на ўсе тэхналагічныя дасягненні, ролю кнігі ўсё яшчэ немагчыма прынізіць. Яна дапамагае дзецям развівацца і спазнаваць свет, вучыць падлеткаў спраўляцца з пачуццямі і разумець сябе і іншых, дае дарослым магчымасць адкрыць невядомыя раней аспекты жыцця, а часам і свахацца ад рэальнасці. Сёння існуе дастаткова месцаў, дзе чытачы могуць сустрэцца з кнігай, але месца сустрэчы з яе стваральнікам заўсёды будзе асаблівае.

Мінская міжнародная кніжная выстаўка-кірмаш дваццаць семі раз адкрые аматарам слова вялікі свет сучаснага літаратурнага і кнігавыдавецкага працэсу. Камунікацыя не толькі з кнігай, але і з пісьменнікам патрэбна пастаянна. І месцы, здольныя такую камунікацыю забяспечыць, у Мінску ёсць. Днямі адбылося прымеркаванае да Мінскай міжнароднай кніжнай выстаўкі-кірмашу адкрыццё адноўленай «Кнігарні пісьменніка».

Працяг на стар. 5 ▶

ISSN 0024-4686

9 770024 468001 20004

«ЛіМ»-акцэнт

Віншаванні. Вучоным Беларусі пад сілу вырашыць самыя амбіцыйныя задачы на карысць роднай краіны, адзначыў Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка ў віншаванні дзеячам навукі, работнікам навукова-даследчых інстытутаў і ўстаноў вышэйшай адукацыі з прафесійным святам. Тэкст паслання зачытаў першы намеснік кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Максім Рыжанкоў на ўрачыстым сходзе ў Акадэміі навук. Беларусь заўсёды славілася сваімі навуковымі арганізацыямі і кадрамі з моцным інтэлектуальным патэнцыялам. «Кожны ваш поспех, няспынае прымнажэнне ведаў, грамадска значныя вынікі новых дасягненняў — гэта нацыянальнае багацце, трыумф усяго беларускага народа», — падкрэслена ў віншаванні.

Прэзідэнт Беларусі павіншаваў першага намесніка генеральнага дырэктара ФДУП «Інфармацыйнае тэлеграфнае агенства Расіі (ІТАР-ТАСС)» Міхаіла Гусмана з днём нараджэння. «У Беларусі вас ведаюць і глыбока паважаюць як надзвычай эрудзіраванага чалавека, таленавітага журналіста і літаратара, кампетэнтнага кіраўніка ў медыйнай сферы», — гаворыцца ў віншаванні. Прэзідэнт Беларусі адрасаваў віншаванне з юбілеем і народнай артысты РСФСР Валянціне Талызінай. Кіраўнік дзяржавы падкрэсліў, што шматлікія прыхільнікі Валянціны Талызінай у Беларусі цэняць яе бездакорнае акцёрскае майстэрства і нязменную адданасць высокім ідэалам служэння мастацтву.

Памяць. Аб'яўлены конкурс эскізных праектаў надмагільнага помніка народнаму артысту Беларусі і СССР Ігару Лучанку, паведалі ў Міністэрстве культуры. Мэтай конкурсу з'яўляецца пошук найбольш выразнага вобразнага рашэння помніка. Яго ўдзельнікамі могуць быць аўтары або аўтарскія калектывы скульптараў і архітэктараў. Кампазіцыйнае і пластычнае выкананне помніка павінна быць вытрымана ў найлепшых традыцыях нацыянальнага манументальнага мастацтва, адлюстроўваць галоўную ідэю твора — увекавечанне памяці народнага артыста. Заяўкі для ўдзелу прымаюцца да 20 сакавіка. Падрабязная інфармацыя аб правядзенні творчага спаборніцтва размешчана на афіцыйным сайце Міністэрства культуры.

Конкурсы. Падчас падрыхтоўкі да XXIX Міжнароднага фестывалю мастацтваў «Славянскі базар у Віцебску» Міністэрства культуры праводзіць адбор прадстаўнікоў Беларусі на ўзровень XXIX Міжнародным конкурсе выканаўцаў эстраднай песні і XVIII Міжнародным дзіцячым музычным конкурсе. У Маладзёжным тэатры эстрады 23 студзеня адбыўся другі этап адборачных тураў да міжнародных конкурсаў: экспертныя групы праглядалі прадстаўленыя прэтэндэнтамі відэамаатэрыялы. Паступіла 69 заявак ад прадстаўнікоў абласцей і Мінска, устаноў адукацыі і культуры, падпарадкаваных профільнаму міністэрству. У выніку вызначаны па 10 выканаўцаў для ўдзелу ў фінале нацыянальнага адбору да міжнародных конкурсаў, які пройдзе 14 сакавіка ў Палацы культуры Ліды.

Узнагароды. Ушанаванне лаўрэатаў абласной літаратурнай прэміі імя Кірылы Тураўскага адбылося ў Гомельскім аблвыканкаме. Узнагароды па выніках 2019 года — не толькі грашовая прэмія, але і выданне твораў лаўрэатаў — уручыў старшыня аблвыканкама Генадзь Салавей. У намінацыі «Паэзія» найлепшай прызнана Алена Мацвіенка, «Проза» — Міхал Кавалёў, «Дзіцячая літаратура» — Соф'я Шах, «Публіцыстыка і літаратурная крытыка» — Вольга Раўчанка, «Адкрыццё года» — Вольга Астапенка, інфармуе БелТА.

Агляд афіцыйных падзей ад Інесы ПЕТРУСЕВІЧ

у Саюзе пісьменнікаў Беларусі

На карысць яго вялікасці чытача

Паважаныя сябры! Прыміце самыя шчырыя віншаванні з нагоды адкрыцця Мінскай міжнароднай кніжнай выстаўкі-кірмашу.

Кніга аднае ўсіх: аўтараў, выдаўцоў, кнігараспаўсюджвальнікаў, бібліятэкараў. Выстаўка дае выдатную магчымасць паказаць самае лепшае, чым жыве кніжны свет не толькі нашай краіны, але і блізкага, і далёкага замежжа.

Свято кнігі праменіцца з глыбіні стагоддзяў, напоўнена павагай да нашых продкаў, чысцінёй вытокаў Радзімы, багаці духоўнай спадчынай. Кніга — гэта асэнсаванне існасці чалавека праз прызму мінулага, разуменне ролі і жыццёвых каштоўнасцей нашых сучаснікаў і, безумоўна, — погляд у будучыню, загадкавую, таямнічую. Для чалавецтва настане новая эра — лічбавая. Унікальнасць кнігі ў тым, што ўжо сёння яна можа распаўсеці пра рэалі наступнай эпохі.

Варта прызнаць: усе шматлікія старанні прафесіяналаў кніжнай справы накіраваны на чытача ўдмульвага, цікаўнага.

Менавіта пра кнігу, яе неперарывнае ролю, мы будзем гаварыць з замежнымі калегамі, якіх гасцінна запрашае на міжнародны сімпозіум літаратараў «Пісьменнік і час». Такімі ж прывабнымі, змястоўнымі падзеямі будуць напоўнены і выставачныя дні на пляцоўцы Саюза пісьменнікаў Беларусі, якая загучыць пісьменніцкім шматгалоссем з розных куткоў краіны.

Жадаю як мага болейшай колькасці чытачоў далучыцца да вялікай культурнай падзеі, адчуць асаблівую атмасферу кніжнага свята, атрымаць асалоду ад чытання і радасць ад сустрэчы з тымі, хто стварае кнігу, робіць яе сапраўдным мастацтвам.

А ўсім кніжнікам, безумоўна, — новага плёну ў творчых памкненнях! Новых яркіх старонак у працяг удзячнай Скарынавай справы.

Мікалай ЧАРГІНЕЦ,
старшыня Саюза
пісьменнікаў Беларусі

Памяці вечны агонь...

У Мемарыяльнай зале Саюза пісьменнікаў Беларусі нядаўна ладзіўся «Урок мужнасці» для вучэнцаў каледжа швейнай прамысловасці, вучняў ліцэя № 10 і школ Ленінскага раёна г. Мінска. Думаецца, урок запомніцца надоўга. Паэт і перакладчык, вядучы рэдактар выдавецтва «Мастацкая літаратура» Дзмітрый Пятровіч не толькі гаварыў пра гістарычную памяць нашага народа, чытаў пранікнёныя вершы, але і пад акампанемент гітары спяваў знакамітыя песні Уладзіміра Высоцкага ў асабістым перакладзе на беларускую мову. Гучалі і аўтарскія песні Дзмітрыя Пятровіча.

Як вядома, у Мемарыяльнай зале СПБ размешчаны партрэты пісьменнікаў — удзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны, пануе атмасфера гонару за тых, хто пераадолеў няпростае шлах, вызваляючы Радзіму ад фашысцкай навалы. На працягу дзесяці гадоў тут праходзіць «Урок мужнасці».

Іх арганізатар Таісія Гурко лічыць, што падобная традыцыя стала вынікам вялікай работы па патрыятычным выхаванні моладзі. Сёлета такім урокам удзяляецца асабліва ўвага. Кожны разумее значнасць падзеі, якая мае сусветнае значэнне, — гэта 75-годдзе Вялікай Перамогі. Таму кожная сустрэча моладзі з пісьменнікамі — яшчэ адзін крок да захавання памяці аб подзвігу абаронцаў Айчыны.

Юнакі і дзяўчаты актыўна ўдзельнічалі ў гутарцы, дзяліліся думкамі. Дзмітрый Леанідавіч распавёў і пра знакамітых беларусаў, чыя імяны залатымі літарамі ўпісаны ў летапіс нашай гісторыі, а таксама пазнаёміў прысутных з новымі кнігамі выдавецтва «Мастацкая літаратура», выхад якіх прымеркаваны да 75-годдзя Вялікай Перамогі.

Марыя ЛШЕНЬ

Як прысвячэнне подзвігу

Гомельскае абласное аддзяленне Саюза пісьменнікаў Беларусі пры падтрымцы мясцовай улады летас упершыню ладзіла ў старажытным горадзе Жыткавічы I адкрыты міжрэгіянальны фестываль літаратуры, культуры, мастацтва і народных традыцый «На зямлі Кірылы Тураўскага».

У межах фестываля адбылося ўшанаванне фіналістаў і лаўрэатаў III абласнога літаратурнага конкурсу «Табе пяю, малая радзіма!», прысвечанага памяці пісьменніка Міколы Гамолкі.

Для пачынаючых творцаў ладзіліся сустрэчы, майстар-клас, экскурсіі ў мемарыяльны музей Міколы Гамолкі. Падзеі фестывалю запомніліся і жыткавічанам, і жыхарам суседняй Пятрыкаўшчыны.

— Пісьменніцкая суполка дамовілася з кіраўніцтвам Жыткавіцкага райвыканкама аб правядзенні II фестывалю «На зямлі Кірылы Тураўскага», які пройдзе, як мяркуецца, у маі гэтага года, — адзначыў старшыня Гомельскага абласнога аддзялення СПБ Уладзімір Гаўрыловіч. — Распрацоўваецца канцэпцыя новага фестывалю, абмяркоўваецца палажэнне аб яго правядзенні. Створаны творчы савет форуму і аб'яўлена некалькі літаратурных

конкурсаў, якія вызначаць галоўных удзельнікаў будучага літаратурнага свята, што плануецца правесці ў Жыткавічах, Тураве, іншых паселішчах.

Так, з 1 лютага стартуюць традыцыйныя літаратурныя конкурсы: перш за ўсё IV абласны літаратурны конкурс «Табе пяю, малая радзіма!», прысвечаны памяці Міколы Гамолкі. У некалькіх жанравых намінацыях могуць паспрабаваць творчыя сілы толькі жыхары Пятрыкаўшчыны і Жыткаўшчыны (паэт нарадзіўся ў Пятрыкаўскім раёне, закончыў Жыткавіцкую СШ № 1). Таксама распачынаецца конкурс чытальнікаў «Захаваем свет разам!» і конкурс юных мастакоў «Вясёлка над Тураўскай зямлёй» (інфармацыя пра іх змешчана на сайце pismenniki.by).

Разам з тым у адным з конкурсаў будучага фестываля могуць паўдзельнічаць не толькі жыхары Гомельшчыны. Упершыню аб'яўлены адкрыты літаратурны конкурс «Незабытыя подзвігі. Міша Мароз». У ім могуць браць удзел як жыхары Беларусі, так і іншых краін, якія пішуць на беларускай і рускай мовах у трох намінацыях:

Mixail Maros.

«Паэзія», «Проза» і «Публіцыстыка».

— У прырададзень 75-годдзя Вялікай Перамогі мы аддаём даніну павагі ветэранам, памятаем пра подзвіг савецкіх салдат падчас Вялікай Айчыннай вайны, — адзначыў Уладзімір Гаўрыловіч. — Разам з тым нельга забываць і пра гераічны ўчынкi, звязаныя з вайною, але здзейсненыя ў мірны час. Як, напрыклад, подзвіг Мішы Мароза, майго земляка. Юнак так і не стаў, як марыў, настаўнікам. 18-гадовы палішук вынес з бульбянага поля артылерыйскі снарад і можна адвёў яго да сваіх сяброў. Сам жа загінуў.

Пісьменніцкая арганізацыя, праводзячы адкрыты літаратурны конкурс, імкнецца нагадаць грамадству, асабліва дзецям і моладзі, пра подзвіг Мішы Мароза і пра тое, што сапраўдны патрыятызм — гэта не проста словы.

Улад ПРЫАЗЁРНЫ

3 палажэннем аб адкрытым літаратурным конкурсе «Незабытыя подзвігі. Міша Мароз» можна пазнаёміцца на сайце ГА «Саюз пісьменнікаў Беларусі» (oo-spb.by/index.php?id=1800).

Мінскае гарадское аддзяленне СПБ запрашае:

4 лютага — на відэамаст са Шчолкаўскай бібліятэкай (Расія) з удзелам Аляксандра Ваічанкі, Міхаіла Дзеравянкі, Іны Фраловай у дзіцячую бібліятэку № 15 (12.00).

4 лютага — на юбілейны вечар Вольгі Скалавай «Стаю на споведзі праў лёсам» у бібліятэку № 7 імя Якуба Коласа (16.00).

4 лютага — на юбілейны вечар Валянціны Талкачова ў Цэнтральную гарадскую бібліятэку імя Янкі Купалы (17.30).

5 лютага — на прэзентацыю міжнародных праектаў СПБ і Грамадскай палаты Саюзнай дзяржавы ў гонар 75-годдзя Вялікай Перамогі ў межах ММКВК з удзелам пісьменнікаў (14.00).

5 лютага — на сустрэчу з членамі клуба творчых жанчын «Спадарыня» ў межах ММКВК (пляцоўка СПБ) (16.00).

5 лютага — на прэзентацыю «Мастак-ілюстратар-суаўтар» кнігі Вольгі Паўлючэнкай «Малюнак пад кніжнай вокладай» з удзелам Юліі Шабанавай і мастачкі Лады Ледзенавай у межах ММКВК у Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры (17.30).

6 лютага — у межах ММКВК (пляцоўка СПБ) на імпрэзу Аліны Легаставай «Вяртаюся дамоў» (11.30), на прэзентацыю кнігі Сяргея Трахімёнка (16.00) і кнігі «Неўміраючы вялікага подзвігу» з удзелам аўтараў (17.00).

7 лютага — у межах ММКВК (пляцоўка СПБ) на прэзентацыю кнігі Анастасіі Кузьмічовай і Вольгі Нікіценкі (10.00), Тацяны Атрошанкі і Лізаветы Палеец (17.00).

Віцебскае абласное аддзяленне СПБ запрашае:

5 лютага — на выступленне пісьменнікаў Віцебшчыны «Аб любові да роднага

краю, да малой і маленькай радзімы» на XXVII Мінскай міжнароднай выстаўцы-кірмашы (13.00).

6 лютага — на прэзентацыю кнігі «Ці ведаеце вы хмвынякі» Галіны і Сяргея Трафімавых у кнігарню «Тысяча кніг» г. Оршы (14.00).

Гродзенскае абласное аддзяленне СПБ запрашае:

1 лютага — на чарговую заняткі школы маленькага рэпартыра з удзелам Ліны Багданавой у СШ № 12 г. Гродна (11.00).

4 лютага — на сустрэчу з Людмілай Шаўчэнкай і Дзмітрыем Радзівончыкам «Паэзія радком высокім...» у Гродзенскі гандлёвы каледж (15.00).

Магілёўскае абласное аддзяленне СПБ запрашае:

5 лютага на пасяджэнне літаратурнай гасцёўні «Голас малой Радзімы», прысвечаную 85-годдзю Анапаса Палітыкі, у Крычаўскую раённую бібліятэку (14.00).

стасункі

Мангольскі перакладчык адзначаны ў Беларусі

Ва Улан-Батары ў 2019 годзе пабачылі свет дзве кнігі, звязаныя з Беларуссю. Першая — зборнік «Санеты» Янкі Купалы на трох мовах: беларускай, рускай і ў перакладзе на мангольскую, другая — дакументальна-навуковы аповесць Аляксандра Шчарбакова «Крылатым даверце неба!», прысвечаная лесе нашага земляка паветранага аса, двойчы Героя Савецкага Саюза Сяргея Грыцаўца.

Перакладчык — Бадам-Ачыр Гааларыд, мангольскі празаік, публіцыст, тэлежурналіст, кінасцэнарыст. Спадар Гааларыд, які некалькі разоў наведаў нашу краіну, па меры творчых магчымасцяў спрыяе развіццю беларуска-мангольскіх літаратурных і культурных сувязей. Яго пераклады Франціска Скарыны, Янкі Купалы на мангольскую мову надрукаваны і ў беларускіх выданнях — у прыватнасці ў кнігах «Санеты» Янкі Купалы і «Франціск Скарына на мовах народаў свету». Абодва выданні пабачылі свет у Мінску ў мінулым годзе.

Літаральна дзямі Бадам-Ачыр Гааларыд разам з прадстаўнікамі ўрада Манголіі, Надзвычайным і Паўнамоцным Паслом Рэспублікі Беларусь у Манголіі Станіславам Чапурным пабывалі ў Міністэрстве інфармацыі Беларусі. Ва ўрачыстай атмасферы мангольскаму літаратуру ўручаны знак «Выдатнік друку Беларусі». З нагоды гэтай падзеі беларускі пасол Станіслаў Чапурны заўважыў: «Бадам-Ачыр Гааларыд з'яўляецца добрым сябрам Беларусі. У верасні мы прэзентавалі яго творчыя дзвіжкі на кніжным фестывалі ва Улан-Батары. Спадзяюся, што і сёлета нам удалася здзейсніць шэраг творчых праектаў, якія паспрыяюць развіццю беларуска-мангольскіх гуманітарных ініцыятыў».

Мікола БЕРЛЕЖ

Шмат творцаў з Расіі сярод гасцей кніжнага свята ў Мінску

XXVII Міжнародная кніжная выстаўка-кірмаш, якая адбудзецца ў сталіцы Беларусі з 5 па 9 лютага 2020 года, прымае безліч гасцей з розных краін. Чакаецца шмат пісьменнікаў з Расійскай Федэрацыі.

Збіраючыся на выстаўку, зазірніце ў кнігарні «Белкнігі», каб набыць кнігі для аўтографу. Якіх аўтараў? Назавём хаця б трох. Яны ўжо пацвердзілі ўдзел у аўтограф-сесіях, прэзентацыях, якія пройдуць па адрасе: праспект Пераможаўца, 14.

Мікалай Далгаполаў — аўтар кніг серыі «Жыццё знакамітых людзей». Выходзячы ў маскоўскай «Молодой гвардыі» і прысвечаны легендарным савецкім разведчыкам. Кнігі пра падвоннікаў, ваенных маракоў прэзентуе Мікалай Чаркашын. Дарэчы, Мікалай Андрэевіч — наш зямляк. Нарадзіўся ў Ваўкавыску.

Агульным наклад кніг Наталлі Несцеравай (яе па праве называюць найлепшай прадстаўніцай жаночай сентыментальнай прозы) — больш як 3 млн экзэмпляраў. Яе раман «Пазваны ў мае дзверы» быў экранізаваны і з поспехам прадэманстраваны на тэлеканале «Расія».

Безумоўна, кнігі згаданых аўтараў будуць і на выстаўцы, на розных стэндах. Найперш — на стэндзе ААТ «Белкніга».

Сяргей ШЫЧКО

імпрэзы

Дзеці — найлепшыя «пісьменнікі»

Празаік і паэт Анатоль Зэкаў сумесна з Выдавецкім домам «Звезда» правёў творчую сустрэчу для вучняў гімназіі № 14 г. Мінска. У кнігарні «КнігаПоліс» (ААТ «Белкніга») з дапамогай адмысловых загадак і жартаў аўтар прэзентаваў свае творы, прачытаў некалькі вершаў, падпісаў кнігі для жадаючых.

Анатоль Зэкаў — аматар дзіцячай літаратуры, як айчыннай, так і замежнай. Сярод любімых беларускіх пісьменнікаў — Васіль Вітка, Янка Маўр, зямляк Мікола Чарняўскі. Апошнім часам аўтар і сам усё часцей звяртаецца да напісання дзіцячых твораў. «Птушыныя арэлі», «Непаслухмяны чмелік», «Вожык вёз сараканожак» і іншыя кнігі не так даўно пабачылі свет у Выдавецкім доме «Звезда». Супрацоўнічае пісьменнік таксама і з «Беларускай Энцыклапедыяй імя Петруся Броўкі», «Мастацкай літаратурай», «Народнай асветай», «Харвестам». Анатолю Зэкаву часам прапануюць выдаць кнігі на рускай мове, бо да гэтай пары ёсць толькі некалькі перакладаў, але пісьменнік упэўнены: у Беларусі гэта непатрэбна, і неабходнасць узнікае толькі ў выпадку выхаду на расійскую аўдыторыю.

На стаўленне творцы да дзіцячай літаратуры паўплывала не толькі праца ў часопісе «Вясёлка» — у Анатоля Зэкава двое ўнукаў. Усе героі яго мастацкіх твораў узяты з жыцця, але дзеянні у творчасці адведзена асобнае месца. Прататыпам дзіцячых персанажаў часцей за ўсё становіцца ўнук, пра якога ў пісьменніка шмат гісторый. Дзеці — самыя вялікія творцы, лічыць Анатоль Зэкаў.

— Я нічога не выдумляю, занатоўваю тое, што бачу, — адзначае аўтар. — Як правіла, мае героі — высокіцы, нават калі гаворка ідзе пра горад. Большасць знаёмых рады з'яўленню сваёй асобы на старонках кніг. Часам нават адмаўляюцца ад выдуманых імёнаў. Дарэчы, шмат гісторый звязана і з маім

Фота: Катрына Лявоніца

прозвішчам, якое многія прымаюць за псеўданім. У адной з кніг я прысвядзіў прозвішчу цэлы раздзел пад назвай «У мяне такое прозвішча».

Што тычыцца дзіцячай літаратуры і зацікаўленасці ў ёй школьнікаў, шмат залежыць ад настаўнікаў, лічыць Анатоль Зэкаў, які часта выступае перад дзецьмі і часам заўважае пэўную пасіўнасць педагогаў. Сапраўды, бацькі і настаўнікі здольныя паўплываць на цягу дзяцей да кнігі. Пісьменнік прыкмячае: на карысць стасункаў паміж кнігавыдаўцамі і чытачамі можа пайсці і выданне твораў большымі тыражамі, што, дарэчы, знізіць кошт асобніка.

Яўгенія ШЫЦЬКА

зваротная сувязь

З кім ажаныўся Бялугін ды іншыя гісторыі

Увыхадны канал «Культура» Беларускага радыё прапанаваў радыёкампазіцыі паводле вершаў Веры Варбы і Валянціны Коўтуна. Праграма «Паэзія XXI стагоддзя» пазнаёміць з вершамі Уладзіміра Мазго.

У праграме «Літаратурная анталогія» з панядзелка да пятніцы Алег Вінярскі

працягвае чытанне пазмы Мікалая Гоголя «Мёртвыя душы». У «Радыёбібліятэцы» прагучыць старонкі рамана Кузьмы Чорнага «Зямля» ў выкананні Маргарыты Захары. «Літаратурныя гісторыі» прапануюць апаваданы «Як звяргаюцца ідэалы» Уладзіміра Караткевіча і «Свая студыя» Уладзіміра Міхно.

У суботнім эфіры аматарам тэатра перад мікрафонам у межах праграмы «Радыётэатр. Лепшае» канал «Культура» прапануе фрагменты радыёверсіі спектакля «Жаніцтва Бялугіна» паводле Аляксандра Астроўскага. У нядзельны вечар у праграме «Радыётэатр

плюс» прагучыць першая частка радыёспектакля «Кароль Лір» па г'есе Уільяма Шэкспіра. У нядзелю слухайце і перадачу «Запрашаем у кнігарню: асобнае месца ў ёй зойме агляд «ЛіМа». У праграме «Суразмоўцы» госцем будзе Віктар Шніп.

70 гадоў таму (1950) было заснавана дзяржаўнае кніжнае выдавецтва «Польмя». У 2002 г. разам з выдавецтвам «Ураджай» увайшло ў склад дзяржаўнага кніжнага выдавецтва «Беларусь».

25 студзеня — 160 гадоў з дня нараджэння Напалеона Казіміра Роўбы (1860—1929), польскага журналіста, публіцыста, белетрыста, краязнаўца. Прысвядзіў артыкулы Францішку Багушэвічу.
26 студзеня — 120 гадоў з дня нараджэння Аркадыя Моркаўкі (1900—1957), паэта, педагога.

27 студзеня 80 гадоў споўнілася Іосіфу Роголлі, пісьменніку.
27 студзеня — 90 гадоў з дня нараджэння Міхаіла Звярко (1930—1989), мастака керамікі.
27 студзеня — 90 гадоў з дня нараджэння Аскольда Чуркіна (1930—1985), графіка, плакатыста.
27 студзеня — 85 гадоў з дня нараджэння Зіновія Бабі (1935—1984), народнага артыста БССР.
27 студзеня — 80 гадоў з дня нараджэння Міхаіла Вышынскага (1940—1996), празаіка, крытыка.

27 студзеня 80-гадовы юбілей адсвяткаваў Валерый Карэніцаў, кампазітар, педагог.
27 студзеня 60-годдзе адзначыла Галіна Букаціна, заслужаная артыстка Рэспублікі Беларусь.
28 студзеня — 80 гадоў з дня нараджэння Леаніда Дайнекі (1940—2019), паэта, празаіка.
29 студзеня — 90 гадоў з дня нараджэння Ганны Лебедзевай (1930—1990), заслужанай артысткі БССР.
30 студзеня 70 гадоў споўнілася Славаміру Даргелю, пісьменніку.
31 студзеня — 75-гадовы юбілей Вольгі Сакаловай, паэтэсы.

«ЛіМ»-люстэрка

У Наваполацку пачаў працаваць унікальны праект «Франтавы партрэт. Лёс салдата», паведамліў дырэктар Музея гісторыі і культуры Наваполацка Уладзімір Бяляеў. Праект маскоўскага Музея перамогі на Паклоннай гары, прысвечаны 75-годдзю Вялікай Перамогі ў Другой сусветнай вайне, прыехаў у Беларусь па ініцыятыве наваполацкага музея і будзе прадстаўлены да сярэдзіны лютага. Выстаўку складаюць партрэты франтавікоў, створаныя ваеннымі мастакамі руху імя Грэкава ў гады вайны. Частка з іх экспанавалася на аднайменнай выстаўцы ў Маскве. Яшчэ дзесяць работ, на якіх паказаны ўраджэнцы Беларусі, захоўваліся ў фондах маскоўскага музея і ніколі раней шырокай публіцы не дэманстраваліся. Экспазіцыя таксама ўключае сабраныя расійскімі і наваполацкімі пошукавікамі архіўныя звесткі аб беларусах на малюнках, іх выявах шляхоў, узнагародах і пасляваенным жыцці.

Нацыянальны акадэмічны тэатр у Маскве ў Дзелавым і культурным комплексе Пасольства Беларусі ў Расіі спектакль «Ураджай». Паказ у расійскай сталіцы быў прымеркаваны да 100-годдзя тэатра, паведамліў ў прэс-службе дыпламіі. «Рэжысёр Дзмітрый Цішко ўвасобіў на сцэне твор паспяховага беларускага драматурга Паўла Пражка, чыё імя ўжо стала вядомым аматарам тэатра ва ўсім свеце, а яго п'есы былі перакладзены на замежныя мовы і пастанавлены многімі еўрапейскімі тэатрамі», — адзначылі ў пасольстве. Яркі камедыйны спектакль маскоўскай публіка сустрэла з захапленнем.

Лагойск і Сілічы ўвайшлі ў топ-10 самых папулярных гарналыжных курортаў краін СНД у расійскіх турыстаў для адпачынку і падарожжаў гэтай зімой, паведамляе БелТА. Найлепшыя курорты СНД для катання на горных лыжах і снаўбордзе, паводле турыстычнага партала «Турстат», знаходзяцца ў Казахстане, Беларусі, Азербайджане, Арменіі і Кыргызстане. У першую дзясятку найлепшых у СНД месцаў для гарналыжнага адпачынку, якія надаюцца турысты, уваходзяць Шымбулак, Алтайскія Альпы і Нуртаў ў Казахстане, Лагойск і Сілічы ў Беларусі, Шахдаг і Туфандаг у Азербайджане, Цахкадзор у Арменіі, Каракол у Кыргызстане і Чымган ва Узбекістане. Рэйтынг прадстаўлены па выніках аналізу тураў і прапаноў адпачынку на зімовых курортах СНД.

Прадстаўнік Беларусі выступіць у першай частцы першага паўфіналу міжнароднага конкурсу песні «Еўрабачанне-2020». Такія вынікі жараб'ёўкі, праведзенай у Ратэрдаме. 21 мая на сцэну таксама выйдуч прадстаўнікі Паўночнай Македоніі, Літвы, Швецыі, Славеніі, Аўстраліі, Ірландыі, Расіі, Нарвегіі, Кіпра, Харватыі, Азербайджана, Мальты, Ізраіля, Украіны, Румыніі і Бельгіі. У ратушы Ратэрдама адбылася і сімвалічная перадача ключоў конкурсу ад мінулагадняга арганізатара Тэль-Авіва цяперашняму гаспадару песеннага спаборніцтва, паведамляе БелТА.

Верш, напісаны рукой Віктара Гюго, выпадкова знайшлі ў каледжы імя пісьменніка на ўсходзе Францыі, паведамляе РІА «Новости». «Мы хацелі разабраць архіў і навесці парадак у дакументах, якія сабе і не самых важных», — распавёў дырэктар навучнай установы Жан-Жак Фіто выданню *Le Figaro*. Каштоўны тэкст, які складаецца з двух чатырохрадкоў, каледж набыў у 1951 годзе. На адвароце — гісторыя яго з'яўлення. Рукпісу каля 150 гадоў, але ён вельмі добра захаваны. Яго змясцілі пад шкло, і цяпер знаходка ўпрыгожвае кабінет дырэктара. Верш называецца «Бедныя дзеці».

Агляд цікавінак ад Іны ЛАЗАРАВАЙ

Аляксандр КАРЛЮКЕВІЧ:

«Кніжная прастора Беларусі застаецца па-ранейшаму прывабнай»

3 5 па 9 лютага ў сталіцы нашай краіны пройдзе XXVII Мінская міжнародная кніжная выстаўка-кірмаш. Традыцыйна свята беларускай кнігі — і падсумоўванне таго, што адбылося ў кніжнай галіне ў мінулым годзе, і вызначэнне перспектывы на найбліжэйшы час, а можа быць, — і на найбліжэйшыя гады. Таму наша размова з міністрам інфармацыі Рэспублікі Беларусь Аляксандрам КАРЛЮКЕВІЧАМ — пра выстаўку і не толькі.

— Скажыце, чым выстаўка-кірмаш у лютым 2020 года будзе адрознівацца ад сваіх папярэдніх?

— Ведаеце, рыхтуючыся да выстаўкі-кірмашу, і Міністэрства інфармацыі, і «Макбел» (выстаўка носіць дзяржаўна-прыватны характар), і, спадзяюся, уся кніжная супольнасць краіны чакаюць нечага новага, адмысловага, адпаведна — планууюць здзейсніць нешта адметнае. Так што, пачынаючы з сярэдзіны лютага 2019 года, прааналізаваўшы вынікі папярэдняй выстаўкі, мы пачалі рыхтавацца да новага кніжнага свята. Вось і атрымліваецца, што падзея, якой нарэшце мы дачакаліся, — адлюстраванне нашай штодзённай шматпланавай працы ў галіне кнігавыдавецкай дзейнасці, у галіне кнігараспаўсюджвання і нават у галіне паліграфіі. Таму прывяду некалькі лічбаў, якія характарызуюць 2019 як год кніжны. За дванаццаць месяцаў у краіне выйшла 9619 назваў кніг і брашур агульным тыражом 26,0 млн экзэмпляраў.

— А калі параўноўваць з 2018 годам?..

— Па назвах на 0,5 працэнта меней. А па тыражы — на 1,7 працэнта болей. Што дрэнна, скарацілася

цікавыя параўнанні. Перакладчыкі перастваралі з рускай, польскай, нямецкай, англійскай, шведскай, украінскай, дацкай, італьянскай, французскай, кітайскай і іншых моў.

— І ўсё ж аб праграме выстаўкі-кірмашу...

— Сваю пачатку на фармат кніжнага свята накладвае і тое, што сёлета краінай — ганаровым госцем з'яўляецца Расійскай Федэрацыі. А цэнтральным экспанентам — Злучаныя Штаты Амерыкі. Несумненна, гэтыя дзве акалічнасці паўплывалі на фарміраванне праграмы, на тыя мерапрыемствы, да ўдзелу ў якіх мы запрашаем мінчан і гасцей сталіцы. Расіяне прывезлі шмат літаратуры, чые кнігі прадаюцца, добра вядомыя ў Беларусі. Гэта — і Леанід Млечын, і Мікалай Далгаполаў, і Дзяніс Драгунскі, і Аляксандра Марыніна, Мікалай Чаркашын, Мікалай Іванюк, дзіцячыя пісьменніцы Ганна Ганчарова, Наста Томская... Вельмі шмат плануецца мерапрыемстваў, якія пазнаёмяць з кнігамі «Молодой гвардии» — найперш з серыяй «Жыццё знакамітых людзей». Прыходзьце па кнігі «Ракасоўскі», «Конеў», «Жукаў», «Герой бітвы за Каўказ», «Герой абароны Масквы-1941». На выстаўцы-кірмашы яны будуць каштаваць танней, чым звычайна ў кнігагандлі. Між іншым, удзел у расійскіх імпрэзах прымуць і беларускія пісьменнікі. Напрыклад, Вячаслаў Бандарэнка прэзентуе, лічы, сваю бібліятэчку з кніг, выданных у прэстыжнай «маладагвардзейскай» серыі «Жыццё знакамітых людзей». Так што будзе магчымаць не толькі набыць біяграфічныя кнігі В. Бандарэнкі, але і атрымаць яго аўтограф.

Ваенна-марскі пісьменнік Мікалай Чаркашын (ён, між іншым, нарадзіўся ў Ваўкавыску), якога чытач і ў Расіі, і ў Беларусі ведае на працягу некалькіх дзесяцігоддзяў, прэзентуе раман «Брэсцкія вароты».

Дарэчы, калі гаварыць пра агульную лічбу мерапрыемстваў у межах выстаўкі, то іх колькасць нядзе каля 500... І 70 розных імпрэз, прэзентацый, аўтограф-сесій пройдзе на пляцоўках па-за межамі асноўнай экспазіцыі — у літаратурных музеях, кнігарнях, бібліятэках Мінска. Дарэчы, гэтым вызначаецца практыка і найболей аўтарытэтных кніжных выставак у свеце. Напрыклад, у Санкт-Пецярбургу ці Львове. Нацыянальны гістарычны музей Беларусі пазнаёміць наведвальнікаў з выстаўкай краязнаўчай літаратуры. У кнігарні «Светач» літаральна кожны дзень з 5 па 9 лютага будуць праходзіць прэзентацыі.

— Відаць, не толькі гэтым адзначаны Год малой радзімы?..

— Калі мы пачыналі падсумоўваць вынікі папярэдняга, 2019-га, кніжнага года, то гаварылі пра лічбы. Але ж за той сухой статыстыкай — цікавыя, адметныя выданні. У тым ліку — і серыя кніг выдавецтва «Беларусь» «Па роднаму краю», у якой выйшлі «жыццёпісы» тых ці іншых мясцін Беларусі. Размова — пра кнігі Юрыя Кур'яновіча, Ігара Пракаповіча, Алеся Марціновіча... А літаральна днямі з друкарні прыйшла, уяцела ў чытацкую прастору фотакніга Леаніда Дранько-Майсюка і Анатоля Клешчука «Кветкавы край Беларусі». Паэт, празаік, публіцыст і фотамастак, журналіст газеты «Звязда» здолелі настолькі рэльефна, выразна распавесці пра Давыд-Гарадок, што ўжо пасля знаёмства з першымі старонкамі ўнікае жаданне выправіцца на Берасцейшчыну, сесці ў човен і паплыць па Гарыні. Зазірнуць у кветнікі старажытнага паселішча, залесці ў агароды, сады гарадчukoў, пазнаёміцца з кожным куточкам горада, які наўздзіў прыгожа паказвае праз мясціны і людзей беларускае Палессе. Захопленасць аўтараў перадаецца і чытачу, і глядачу. А яшчэ кніга пра Дражна Старадарожскага раёна, якую напісаў краязнаўца, гістарычны публіцыст, палітычны і дзяржаўны дзеяч, дыпламат Уладзімір Дражын. Выданне ўнікальнае, напоўненае цэльнай, пяшчотай і разам з тым багатае на размову пра перспектывы вёскі і краіны.

— А мастацкія кнігі... Якія мастацкія кнігі запамініліся з 2019 года?

— Самыя сімпатычныя ўражанні — ад нечаканай кнігі таленавітага, яркага паэта Алеся Бадака «Развітанне з вечнасцю»... «У мае вершы часта з'яўляюць матылькі», — сцвярджае Алесь Бадак. У кнізе — і вершы, і расповед пра тое, як, у якіх варунках яны нараджаліся. Така кніга — як сур'езнае мастацкае адкрыццё...

Спадзяюся, што дыскусійнай пляцоўкай для пісьменніка і чытача стане прэзентацыя гістарычных раманаў Людмілы Рублеўскай, якую ладзіць Выдавецкі дом «Звязда». Серыя кніг пра Пранціша Вырвіча ўжо добра вядомая чытачу, і, відавочна, размова атрымаецца досыць цікавая. Запрашаем да ўдзелу ў ёй літаратурную моладзь, тых, каму цікавыя не толькі класічныя традыцыі ў беларускай літаратуры, але і сённяшнія мастацкія пошукі. Будуць на выстаўцы падведзены і вынікі рэспубліканскага конкурсу маладых літаратараў «Першацвет». «Мастацкая літаратура» ўжо ці не чацвёрты раз выпускае альманах твораў маладых аўтараў «Першацвет». Ужо шмат хто з яго старонак пачынае свой шлях у літаратуру.

— Асобнае месца ў праграме, пэўна, зойме і Міжнародны сімпозіум літаратараў «Пісьменнік і час»...

— Так, гэтая сустрэча пісьменнікаў з розных краін ладзіцца ўжо шосты год запар. Пачатак — у 2015 годзе. І сёлета як ніколі для правядзення сімпозіума падыходзіць сама ідэя кніжнай выстаўкі-кірмашу: «Беларусь — адкрытая кніга». На форум пісьменнікаў, які ладзіць супольна з Міністэрствам інфармацыі Саюз пісьменнікаў Беларусі, Выдавецкі дом «Звязда», выдавецтва «Мастацкая літаратура», прыедуць паэты, празаікі, літаратуразнаўцы амаль з 30 краін свету: з Расіі, Украіны, Казахстана, Азербайджана, Польшчы, Пакістана, Туркменістана... Расію прадставяць літаратары розных рэгіёнаў гэтай шматнацыянальнай краіны. Дарэчы, адмысловай пляцоўкай, дзе яны змогуць пачытаць вершы на сваіх мовах і па-за межамі сімпозіума, стане кнігарня «Дружба», якая размяшчана таксама на праспекце Пераможаўцаў.

— Сапраўды, праграма XXVII Мінскай міжнароднай кніжнай выстаўкі-кірмашу досыць насычаная...

— І мы згадалі толькі асноўныя яе аспекты. Каб убачыць, адчуць усе адметнасці развіцця кнігавядання, сучаснай беларускай літаратуры за апошні год, проста прыходзіць на Пераможаўцаў, 14 і знаёміцца з усімі адметнасцямі. А калі знойдзеце час, то зазірніце і ў іншыя адрасы кніжнага свята!.. Усім жадаю сустрэч і адкрыццяў у знаёмстве з новымі кнігамі!.. Да сустрэчы на выстаўцы!

Гутарыў Максім ВЕЯНІС

Сустрэча пісьменнікаў з розных краін ладзіцца ўжо шосты год запар. Пачатак — у 2015 годзе. І сёлета як ніколі для правядзення сімпозіума падыходзіць сама ідэя кніжнай выстаўкі-кірмашу: «Беларусь — адкрытая кніга». На форум пісьменнікаў, які ладзіць супольна з Міністэрствам інфармацыі Саюз пісьменнікаў Беларусі, Выдавецкі дом «Звязда», выдавецтва «Мастацкая літаратура», прыедуць паэты, празаікі, літаратуразнаўцы амаль з 30 краін свету: з Расіі, Украіны, Казахстана, Азербайджана, Польшчы, Пакістана, Туркменістана... Расію прадставяць літаратары розных рэгіёнаў гэтай шматнацыянальнай краіны.

выданне кніг на беларускай мове — на 4,0 працэнта па назвах, на 13,7 працэнта па тыражы. Увогуле, літаратура на беларускай мове займае 13,2 працэнта па назвах, 14,2 працэнта па тыражы ад агульнай колькасці выданных кніг.

— Выходзіць, што беларускамоўная кніга страчвае свае пазіцыі?

— Ды не зусім так. Напрыклад, у 2010 годзе беларуская кніга займала 8,6 працэнта па назвах, 9,3 працэнта па тыражы. Але аб працэнтах і колькасных паказчыках трэба гаварыць асобна. Хіба што падкрэсліць, што кнігі ў краіне выходзіць не толькі на беларускай і рускай мовах. На англійскай пабачыла свет 559 назваў. Па тыражы — 10,1 працэнта ад агульнага накладу і ў колькасці — 26,4 млн асобнікаў. Гэта не можа не ўражаваць. Гэта варта аналізаваць, разглядаць з пункту гледжання новых тэндэнцый. На нямецкай выдалі 64 назвы кніг, брашур, на французскай — 44, на іспанскай — 26, на іншых замежных мовах — 129 назваў. Не магу ўтрымацца яшчэ ад адной статыстычнай характарыстыкі. 9,1 працэнта складаюць — па назвах — перакладныя кнігі. Гэта 879 назваў. А ў 2018 годзе было 857 назваў, у 2015-м — 545 назваў. Пагадзіцеся,

Адкрыты шлях для кніг і творцаў

Ва ўрачыстасці ўзялі ўдзел і высокія госці, і самі пісьменнікі, і будучыя пакупнікі.

«Кнігарня пісьменніка» — месца намоленае. Сюды прыходзілі і набывалі кнігі народныя пісьменнікі Беларусі, вядомыя літаратуразнаўцы, грамадскія дзеячы. Усе ў Мінску ведаюць гэты адрас, які дзесяцігоддзямі прыцягваў увагу пакупніка. І цяпер, улічваючы, якую працу зрабіла «Белкніга», невялікі калектыў, прадстаўляючы ўстанову ў новым фармаце, думаю, што жыццё тут будзе больш цікавым і актыўным», — выказаў упэўненасць міністр інфармацыі Аляксандр Карлюкевіч, вітаючы адкрыццё крамы.

Кнігарня пачала працаваць у 1981 годзе. У тыя часы месца было практычна культывавым, сюды заходзілі ў пошуках самых новых або ўжо рэдкіх, дэфіцытных кніг і спадзяваліся на сустрэчу з выбітным пісьменнікам. Пра гэта згадваў дырэктар выдавецтва «Мастацкая літаратура», пісьменнік Алесь Бадак, выказваючы спадзяванні на тое, што і адноўленая крама стане месцам, куды захацаюцца вяртацца, каб сустрэцца з творцам, набыць выданне.

Цяпер адрэстаўрыраваная кнігарня стане апорным пунктам выдавецтва «Мастацкая літаратура» і Саюза пісьменнікаў Беларусі. Агульная плошча крамы складае 178 квадратных метраў. На момант адкрыцця таварныя запасы крамы каштуюць 265 тысяч рублёў. Кнігі ў ёй прадстаўлены беларускімі і расійскімі выдавецтвамі. Зараз тут 16 тысяч найменняў, 102 з якіх выдалены за ўласныя сродкі аўтараў.

Аблічча кнігарні змянілася. Каля ўвахода ўсталяваны электронны сэнсарны планшэт, з якога можна даведацца пра наяўнасць кніг не толькі ў мінскіх

кнігарнях, але ў гандлёвых пунктах «Белкнігі» па ўсёй краіне.

Найперш чытачы сустракаюцца са стэндам «Кнігі на любы густ», далей ідзе папярова-белава, канцільярская і сувенірная прадукцыя, а таксама выданні для юных чытачоў. З нагоды 75-годдзя Вялікай Перамогі асобны стэнд адведзены кнігам, прысвечаным ваеннай тэме. Як і ў любой кнігарні, ёсць стэнд «Хіты продажу». Вялікі стэнд займаюць кнігі выдавецтва «Мастацкая літаратура» (тут 374 найменні). Алесь Бадак паабяцаў, што ўсе новыя кнігі выдавецтва ў першую чаргу будуць з'яўляцца тут, у «Кнігарні пісьменніка». Плануецца зрабіць пастаянную паліцу «Зніжка», каб чытачам было лягчэй здабыць любімы твор у хатнюю бібліятэку.

Стэнд «Мастацкай літаратуры» асаблівы. Набываючы ў кнігарні асобнік, можна яе там пакінуць, а праз дзень ці

два забраць ужо з аўтографам аўтара. Вось адзін з відаў супрацоўніцтва паміж кнігарняй і пісьменнікам. Другі, найбольш патрэбны асобным бакам літпрацы, — аўтарскія сустрэчы, прэзентацыі і аўтограф-сесіі. Першая з іх, дарэчы, пачалася адразу пасля ўрачыстага адкрыцця. Уладзімір Магзо прэзентаваў сваю дзіцячую кнігу «Вавэрыкі лущаць зоркі».

Як адзначыў старшыня Саюза пісьменнікаў Беларусі Мікалай Чаргінец, для беларускіх пісьменнікаў гэтая ўстанова — сапраўдны падарунак, які матывуе ствараць найбольш якасныя творы, бо Саюз пісьменнікаў мае вострую патрэбу ў кантакце з тымі, хто сёння распаўсюджае кнігі, — бібліятэкамі і кнігарнямі. Старшыня СПБ выказаў спадзяванні, што гэта будзе не проста супрацоўніцтва, а вялікая праца пра прапагандзе кнігі, умацаванні яе аўтарытэту ў грамадстве.

«Адкрыццё абноўленай крамы прымеркавана да Мінскай міжнароднай кніжнай выстаўкі-кірмашу. Для калектыву «Белкнігі» гэтае мерапрыемства пачалося ўжо даўно, яшчэ з падрыхтоўкі да яго. Што ў выніку атрымалася — вы бачыце цяпер», — адзначыў генеральны дырэктар ААТ «Белкніга» Аляксандр Вашкевіч напрыканцы ўрачыстасці. У Мінску мерапрыемства мае 22 крамы, палова з іх адноўленыя, палова захоўваюць інтэр'ер узору мінулых гадоў. Па словах Аляксандра Вашкевіча, «Белкніга» плануе развіццё ў абодвух кірунках: як адкрыццё новых гандлёвых аб'ектаў, так і мадэрнізацыя тых, якія ўжо працуюць, не толькі ў сталіцы, але па ўсёй Беларусі.

Так ці інакш, «Белкніга» застаецца адным з цэнтральных суб'ектаў беларускага літаратурнага працэсу, бо ўсталявае сувязь паміж кнігай і чытачом. А якасць стасункаў будзе ўдасканалвацца пастаянна.

Дар'я СМІРНОВА

Фота: Колумба Дробіна

Пачаток адкрыцця «Кнігарні пісьменніка».

Святлана ГУК:

«Аўтар павінен разумець, для каго ён піша»

Адначасова з меркаваннем пра тое, што літаратура і папярковы выданні хутка стануць зусім непатрэбнымі, існуе вельмі рамантычнае ўспрыманне кнігі як высокага духоўнага сімвала. Але неад'емнай часткай літаратурнага працэсу з'яўляецца сфера, што бачыць у кнізе матэрыяльны аб'ект, з якім адбываюцца маркетынговыя прыёмы, які рэкламуецца, прадаецца і набываецца. Пра тое, як развіваецца на сучасным кніжным рынку адна з найбольш сталых кніжных сетак Беларусі, карэспандэнту «ЛіМа» распавяла намеснік генеральнага дырэктара ААТ «Белкніга» Святлана Гук.

Фота: Колумба Дробіна

— Як канкурэнцыя ўплывае на вашу працу? Як спраўляецеся?

— Кніжны рынак сёння — гэта сапраўды высокаканкурэнтнае асяроддзе. Канечне, мадэлі працы істотна змяніліся з тых часоў, калі «Белкніга» была ледзь не адзіным кнігагандлёвым прадпрыемствам у Беларусі. Вытрымліваць канкурэнцыю, вядома ж, складана, але «Белкніга» — прадпрыемства з амаль 75-гадовай гісторыяй. За гэты час мы назапасілі столькі добрых традыцый, што, падаецца, кожнаму з нашых канкурэнтаў яшчэ да гэтага далёка. Яны па-свойму ўваходзяць у рынак, шукаюць свае нішы і стратэгіі. І мы лічымся з канкурэнтамі, гэта стымуюць і падштурхоўвае да развіцця. Але ў нас ужо ёсць свае асаблівасці і здабыткі.

Адной з найбольш сталых традыцый лічу менавіта культуру аслугоўвання. Як правіла,

нашы крамы — гэта ледзь не сям'я. Не паўсоль ёсць дух партнёрства і такога пачуцця ўзаемадапамогі.

Адна з галоўных мэт сёння — прыцягнуць як мага больш пакупнікоў, цяпер на гэтым сканцэнтраваны ўсе. І акцыі, і распродажы, і сустрэчы з аўтарамі, прэзентацыі кніг... Цяпер стала модна арганізоўваць так званыя старты продажы. Калі пэўная адмысловае кніга выводзіцца на рынак, у першы дзень яе выстаўляюць на продаж толькі ў адной краме ў горадзе, у астатнія яна з'яўляецца толькі на наступны дзень. Мы так рабілі з раманам Наталлі Батраковай, зусім нядаўна — з «Гары Потэрам» на беларускай мове. У першы дзень прадалося каля 400 асобнікаў.

— Якой вы бачыце сённяшняю аўдыторыю кнігарняў? Хто прыходзіць набываць кнігі?

— Калі меркаваць па выніках эканамічных і стратэгічных аналізаў, якія мы праводзім, то найлепш прадаецца дзіцячая і адукацыйная літаратура — гэта каля 40—45% продажаў. Але ў кнігарню, вядома ж, прыходзіць не самі дзеці, а іх бацькі. Увогуле, паняцце мэтаняў аўдыторыі для нас складанае, бо яна надзвычай шырокая: ад школьнікаў да пенсіянераў. Для кожнай групы ёсць свая прадукцыя, якая адпавядае цікавасцям і патрэбам. Таму магу сказаць, што наша аўдыторыя — насельніцтва Рэспублікі Беларусь.

— Якое месца кніжныя выстаўкі займаюць у індустрыі?

Як яны ўплываюць на дзейнасць прадпрыемства?

— Апошнім часам работа на выстаўках набывае крыху іншы фармат. Цікаваць да нас пачынаюць працяляць замежныя калегі. Калі раней многія прыязджалі, каб умоўна кажучы, паказаць сябе, то цяпер ім вельмі цікава ўвайсці на наш рынак. Найбольшую зацікаўленасць працяляюць прадстаўнікі Расійскай Федэрацыі. Яны прыязджаюць не як госці — прыязджаюць працаваць. І гэта вельмі радуе, бо дае магчымасць яшчэ і павучыцца: мы бачым, як нашы калегі працяляюць сябе, што прывозяць, як рэагуюць на іх прадукцыю нашы пакупнікі. «Белкніга» часта ўдзельнічае ў выставачным руху, наведвае шматлікія мерапрыемствы, але калі такі маштабны форум праводзіцца на нашай тэрыторыі, гэта асабліва карысна. Часам мы звязваемся з выдавецтвамі напярэдадні, прывозім невялікія тэставыя тыражы некалькіх іх кніг да нас, назіраем, як гэта прадаецца. Паколькі на кніжных выстаўках прэзентуюцца ў асноўным навінкі, мы можам прасачыць пэўныя трэнды ў кнігавыданні, зразумець, на чым зрабіць акцэнт у найбліжэйшы час.

— Якім, з пункту гледжання спецыялістаў прадпрыемства, што прадае кнігі, павінна быць іх выданне? На чым варта засяродзіць увагу, каб кнігі прадаваліся лепш?

— У нас ёсць, таленавітыя і дастойныя аўтары. Мне падаецца, што самае істотнае для

нашых пісьменнікаў — знайсці, зразумець сваю мэтавую аўдыторыю і ўсталяваць кантакт з ёй. Важна, каб чытач і аўтар сустрэлі адно аднаго. Пісьменнік павінен разумець, для каго ён піша.

Вытрымліваць канкурэнцыю, вядома ж, складана, але «Белкніга» — прадпрыемства з амаль 75-гадовай гісторыяй. За гэты час мы назапасілі столькі добрых традыцый, што, падаецца, кожнаму з нашых канкурэнтаў яшчэ да гэтага далёка. Яны па-свойму ўваходзяць у рынак, шукаюць свае нішы і стратэгіі. І мы лічымся з канкурэнтамі, гэта стымуюць і падштурхоўвае да развіцця.

Увогуле, «Белкніга» робіць рэйтынг продажу — 100 кніг, ёсць зводны рэйтынг расійскіх і беларускіх выданняў, ёсць асобныя спісы. Па іх відаць, за што пакупнікі галасуюць грашмыма. У першую дзясятку звычайна трапляюць кнігі, якія адлюстроўваюць гістарычнае мінулае і сучаснасць. Напэўна, нам не хапае літаратуры пра сённяшні дзень, у якой чытач убачыць сябе і сваю рэчаіснасць. Хаця трапіць тэматычна ў тое, што будзе прадавацца, увогуле вельмі складана. Канечне, ёсць выданні, якія не надта паспяховыя камерцыйна, але я цвёрда ўпэўнена, што на кожную кнігу рана ці позна знойдзецца свой чытач.

Гутарыла Дар'я СМІРНОВА

Новыя гарызонты на старонках кніг

«Беларусь — адкрытая кніга» — пад такім слоганам пройдзе XXVII Мінская міжнародная кніжная выстаўка-кірмаш з 5 па 9 лютага. Адна з мэт — прадставіць нашу краіну ва ўсёй шматграннасці гісторыі і культуры. Лейтматывам выстаўкі стануць нагоды, якімі адзначаны ў Беларусі 2020 год: у першую чаргу 75-годдзе Вялікай Перамогі, Год малой радзімы, а яшчэ — юбілей Уладзіміра Караткевіча.

Танаровым госцем выстаўкі сёлета выступае Расійская Федэрацыя. ЗША зоймуць месца цэнтральнага экспанента. Папярэдне пацвердзілі ўдзел ужо 30 дзяржаў. Арганізатары былі вымушаны закрыць прыём заявак нават на тыдзень раней, каб у павільён усе экспаненты маглі хаця б змясціцца.

Папярэдняя XXVI ММКВК запомнілася асаблівым поспехам у наведвальнікаў: пазнаёміцца з кніжнай культурай свету прыйшло больш чым 60 тысяч чалавек. У гэтым годзе арганізатары спадзяюцца як мінімум паўтарыць гэтыя паказчыкі.

У першы дзень ва ўрачыстым адкрыцці возьмуць удзел абсалютна ўсе экспаненты выстаўкі. Другі дзень запланаваны як аўтарскі і атрымаў назву «Думкі ўголас» — пройдуць сустрэчы з аўтарамі розных кніг і творчых праектаў. Трэці дзень — беларускі, назва яго супадае з агульным слоганам усеі выстаўкі. Запланаваны прэзентацыі праектаў Года малой радзімы, накіраваных на тое, каб паказаць разнастайнасць паняцця «Рэспубліка Беларусь», ахарактарызаваць яго ў розных сферах — ад палітыкі да... кулінарыі. Дзідзья дзень — чацвёрты — мае назву «ЦіпТоп»: будучы прэзентаваць кніжныя праекты для дзіцяці і бацькоў. З мэтай далучэння моладзі прыцягваюцца сацыяльныя сеткі, у прыватнасці, трансляцыя кнігачытання ў TikTok. Закрываць будзе адзначана паяднаннем розных стыляў і жанраў, правядзеннем разнапланавых мерапрыемстваў.

Падчас выстаўкі падвядуць вынікі Нацыянальнага конкурсу «Мастацтва кнігі» — будучы ўзнагароджаны

Фота: Катрына Дробяз

найлепшыя выдавецкія праекты краіны па 17 намінацыях.

Атрымае старт праект «Беларусь. Вайна і мір», які плануецца праводзіць цягам года. Яго мэта — акцэнтаваць увагу не толькі на падзеях Вялікай Айчыннай вайны, але і на ўсіх ваенных дзеяннях, якія адбываліся на тэрыторыі Беларусі.

Кніжная выстаўка-кірмаш традыцыйна пашырае сваю геаграфію — з павільёна на праспекце Пераможцаў імпрэзы выйдучы ў бібліятэкі, музеі і кніжныя крамы сеткі «Белкніга».

Вось такую карціну будучай падзеі стварылі прадстаўнікі галоўных арганізатараў ММКВК — намеснік міністра інфармацыі Рэспублікі Беларусь Ігар Бузоўскі, старшыня савета арганізатараў кніжных выставак і кірмашоў, якія арганізуюцца ў краінах-удзельніцах СНД, генеральны дырэктар ВКТАА «Макбел» Дзмітрый Макараў і начальнік упраўлення выдавецкай і паліграфічнай дзейнасці Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь Уладзімір Андрэевіч.

Асаблівай падзейі выстаўкі стане традыцыйны сімпозіум літаратараў «Письменник і час», які вырас з фармату круглага стала. Сёлета гасцямі сімпозіума стануць прадстаўнікі каля 25 краін. Дырэктар выдавецтва «Мастацкая літаратура» Аляксей Бадак адзначыў, што падчас гэтага сімпозіума завязваецца шмат пісьменніцкіх і ўвогуле культурных кантактаў. Акрамя галоўнага пасяджэння, запланавана яшчэ некалькі прэзентацый, круглых сталоў на розныя тэмы, семінараў.

Ужо чацвёрты раз падчас міжнароднай кніжнай выстаўкі будучы ўзнагароджаны пераможцы праекта «Першацвет» — найлепшыя маладыя паэты і празаікі, творы якіх склалі аднайменны альманах. Пройдзе прэзентацыя выдання. Як паведаваў Аляксей Бадак, пераможцы «Першацвету» мінулых гадоў ужо маюць уласныя кнігі і працягваюць займацца літаратурай, што пацвярджае конкурс насамрэч адкрывае новыя імёны ў беларускай літаратуры.

Першы намеснік старшыні Саюза пісьменнікаў Беларусі Алена Стэльмах

адзначыла, што кніжная выстаўка важная не толькі міжнароднымі, але і падтрымкай рэгіянальных кантактаў. СПБ рыхтуе некалькі праектаў, звязаных з галоўнымі тэмамі года, і будзе працягваць адмысловы эксперымент, які тэстава правялі ў мінулым годзе, а ў гэтым зробіць паўнаватарскай часткай кніжнай выстаўкі. Гаворка пра паэтычны аўтобус, які будзе курсіраваць ад Палаца спорту да асноўнага месца экспазіцыі і мерапрыемстваў. Праезд бясплатны, але галоўнае — ёсць магчымасць паслухаць вершы ў выкананні аўтараў, настроіцца на камунікацыю з кнігай.

Кожнае з беларускіх выдавецтваў рыхтуе адмысловую праграму імпрэз і прэзентацый: «Беларуская энцыклапедыя імя Петруся Броўкі» засяродзіцца на тэме Вялікай Перамогі, «Беларусь» — на тэме малой радзімы, праграма «Народнай асветы» будзе арыентавана на прыцягненне ўвагі юных чытачоў. Выдавецкі дом «Звязда» прапануе прэзентацыі новых выданняў і сустрэчы з аўтарамі на пляцоўках беларускіх літаратурных музеяў.

Прэзідэнцкая бібліятэка падрыхтуе шырокую праграму мерапрыемстваў па тэме 75-годдзя Перамогі: арганізуе экспазіцыю кніг, выдадзеных у 1941—1945 гадах, прэзентуе відэафільм, створаны сумесна з Саюзам пісьменнікаў, «Напісана Перамогай». Свае стэнды на кніжнай выстаўцы таксама прадставяць Нацыянальная бібліятэка Беларусі і Нацыянальная кніжная палата Беларусі.

«Беларусь — адкрытая кніга» — гэты слоган, па словах Ігара Бузоўскага, сімвалізуе тое, што сёння мы пішам гісторыю сучаснасці новымі дасягненнямі, перамогамі і творчымі поспехамі. Нават па сціслай інфармацыі, дадзенай арганізатарамі і ўдзельнікамі XXVII Мінскай міжнароднай кніжнай выстаўкі-кірмашу, відавочна, што 5—9 лютага беларускія аматары кнігі змогуць на свае вочы ўбачыць, як выглядае сучасны літаратурны працэс у Беларусі і за яе межамі.

Дар'я СМІРНОВА

Расцім чытача самі? З чаго пачаць і чым зацікавіць

Будучыня ствараецца сёння. Ад сённяшніх літаратараў, выдаўцоў і настаўнікаў залежыць, ці будучы чытаць кнігі дзеці. Нягледзячы на тое, як моцна павялічылася інфармацыйная прастора і індустрыя забавы, нельга недацэньваць ролю мастацкай кнігі ў развіцці асобы. Тое, якія творы трапяць на вочы прадстаўнікам новага пакалення, уплывае на стыль іх мыслення, лад жыцця і, адпаведна, на стан грамадства праз пару дзясяткаў гадоў. Такія надзвычайныя тэмы, як дзіцячая літаратура і заахвочванне дзяцей і падлеткаў да чытання, абмяркоўвалі пісьменнікі, бібліятэкары і прадстаўнікі сістэмы адукацыі напярэдадні Міжнароднай кніжнай выстаўкі ў прэс-цэнтры Дома прэсы.

«Акадэмічны інстытут, даследчыцкая супольнасць робіць шмат намаганняў для таго, каб далучыць дзяцей да класічнай спадчыны. Мне падаецца гэта выключна важным, бо класіка мае высокую эстэтыку, вытанчаны стыль. У гэтай літаратуры закладзены і эстэтычныя, і нацыянальна-культурныя коды», — распавёў Іван Саверчанка, дырэктар Інстытута літаратуразнаўства імя Я. Купалы Нацыянальнай акадэміі навук.

Так, сапраўды, класіка — гэта падмурак, на якім павіна расці новае пакаленне, але не варта забываць і пра адпаведнасць часу, лічыць Іван Саверчанка. Існуе праграма падтрымкі сацыяльна значнай літаратуры, якую прадстаўляюць некаторыя сучасныя аўтары. Такія выданні ў першую чаргу накіроўваюцца ў школьныя бібліятэкі.

Чаго дзеці мала чытаюць? Па-першае, калі і не чытаюць, то праз вельмі канкрэтныя прычыны. Нішто не прымусіць дзіця прачытаць нецкавую кнігу. Яшчэ вельмі важны бацькоўскі прыклад: калі кнігі ёсць у хатняй бібліятэцы, калі мама і тата самі чытаюць, то і дзіця пачынае цягнуцца да кніг. Сустрэцца з літаратурай упершыню дзіця павіна раней, чым пойдзе ў школу. Але і ў школе шмат робіцца для таго, каб зрабіць урокі літаратуры больш цікавымі.

Нацыянальны інстытут адукацыі займаецца карэктарскай праграмай па літаратуры, уносіць у яе больш пазакласных гадзін, каб настаўнікі і вучні мелі час абмеркаваць не толькі абавязковае з праграмы. Падручнікі становяцца больш падобнымі на звычайныя дзіцячыя кнігі праз ілюстрацыі, ствараюцца дадатковыя матэрыялы для настаўнікаў. Пра гэта распавялі прадстаўнікі Нацыянальнага інстытута адукацыі Вячаслаў Караткевіч і Кацярына Цямушава.

Па-другое, адсутнасць цікавасці да кніг у дзяцей не з'яўляецца хронічнай. Яны чытаюць не так ужо і мала. Тацыяна Швед, дырэктар сістэмы Цэнтралізаваных дзіцячых бібліятэк горада Мінска, у якую ўваходзіць васьмянаццаць устаноў, паведаміла, што ў 2019 годзе бібліятэкі наведвалі 123 тысячы чытачоў. Маргарыта Кулакова, загадчыца сектара абслугоўвання дзіцячай бібліятэкі № 10, удакладніла статыстыку: 80 % чытачоў бібліятэкі — дзеці да 15 гадоў. Камплектоўка фондаў адбываецца рэгулярна, сістэма мае адноўлены сайт і актыўна вядзе сацыяльныя сеткі. Чытаюць і на беларускай мове — у тым ліку сучасных аўтараў. Супрацоўнікі бібліятэкі шмат працуюць для папулярнасці чытання, пры гэтым імкнучыся павысіць цікавасць сваіх чытачоў да беларускіх выданняў: творчыя сустрэчы, прэзентацыі, нават тэатралізаваныя імпрэзы па матывах кніг. Напрыклад, у бібліятэцы № 10 у мінулым годзе прайшло 328 мерапрыемстваў — амаль кожны дзень!

Тут, дарэчы, існуе адмысловы праект, накіраваны на выхаванне чытачоў з дзіцяці самага раняга ўзросту, а разам з ім — і іх бацькоў. Гэта гурток сямейнага чытання «0+». Расцім чытача самі», які, па словах Маргарыты Кулаковай, нагадвае любы развіццёвы гурток або нават дзіцячы садок, але з канкрэтнай мэтай — прывучыць да кнігі з першых гадоў.

Але, каб было да чаго прывучаць, кнігі павінны стварацца. Юлія Дашкевіч, намеснік дырэктара Выдавецкага

дома «Звязда», распавяла, што з 80 найменняў, якія былі выпушчаны ў выдавецтве за 2019 год, 70 % складаюць менавіта дзіцячыя кнігі, большасць з якіх — на беларускай мове. Выдавецкі дом імкнецца распаўсюджаць свае кнігі — ладаць сустрэчы пісьменнікаў з чытачамі, аўтограф-сесіі, прэзентацыі ў музеях і бібліятэках. На тыдзень атрымліваецца каля 10—12 імпрэз. У кастрычніку распачаць праект «Звязда» сустракаецца з сябрамі». Найлепшы выданні прадаюцца менавіта тады, калі аўтар дапамагае ў распаўсюджванні, — адзначыла Юлія Дашкевіч. Чытачы зацікаўлены, каб паразмаўляць са стваральнікам кнігі, атрымаць яго аўтограф.

Нельга сказаць, што аўтары працуюць недастаткова. Саюз пісьменнікаў Беларусі за мінулы год правёў каля 600 мерапрыемстваў. У бібліятэках Мінска працуе больш чым 30 літаратурных клубаў і студый, праводзіцца традыцыйныя конкурсы чыталінікаў і конкурсы на найлепшы твор сярод дзяцей. Саюз пісьменнікаў трымае кантакт з маладымі чытачамі і будучымі пісьменнікамі, распавёў загадчык мінскага гарадскога аддзялення СПБ Міхась Пазнякоў. Мінулы год у Саюзе пісьменнікаў увогуле выдаўся багаты на дзіцячыя кнігі.

Падчас прэс-канферэнцыі прадставілі свае кнігі дзіцячыя пісьменнікі Уладзімір Ліпскі, Кацярына Хада-севич-Лісава, Вольга Нікольская. Мала напісаць і выдаць твор — трэба прыдумаць, як зацікавіць ім чытача. Важна напісаць не толькі пра тое, што цікава маленькаму чытачу, але і так, каб ён адчуў, што з ім размаўляюць на яго мове. Пісьменнік павінен памятаць пра сваю адказнасць — думаць, якія ідэі ён нясе сваіму чытачу, як дапамагае яму адаптавацца да свету. Калі літаратары, якія працуюць у галіне дзіцячай літаратуры, кіруюцца такімі прынцыпамі, значыць, новаму пакаленню чытачоў ёсць каму дзякаваць.

Дар'я СМІРНОВА

Прывітанне чуваша беларускай старонцы

Кніжная серыя «Сябрына: паэзія народаў Расіі» папоўнілася яшчэ адным зборнікам. Па-беларуску прамаўляе чувашскі паэт Валеры Тургай. «Вершы простыя мае / па сутнасці. / У радках маіх няма / крывадушнасці. / У радках маіх няма / раўнадушнасці. / У радках маіх ёсць / Боль. / У радках маіх ёсць / Любоў. / У радках маіх ёсць / Вера... / Вершы простыя мае / па сутнасці».

Перакладчыкам усёй кнігі, якую чувашскі паэт наўмысна сабраў для беларускага чытача, выступіў лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь Мікола Мятліцкі. Сустрэліся два вандроўнікі паэтычнага Сусвету, сустрэліся два мастакі, кожны з якіх жадае паэтычным радком выявіць усю глыбіню народнай душы, спрадвечнай гісторыі роднага краю.

Раней у «Сябрыне...» пабачылі свет чатыры кнігі — зборнікі вершаў удмурта Вячаслава Ар-Сяргі, татарына Роберта Мінуліна, чачэнца Адама Ахматукаева і калектыўны зборнік, у якім перакладчык Віктар Шніп сабраў свае пераўвасабленні паэтаў з розных нацыянальных літаратур Расіі. Ідэя серыі вельмі простая і ясная — паказаць усю палітру развіцця нацыянальных паэтычных прастораў неабсяжнай Расіі. Быў час — выйшлі па-беларуску кнігі рускіх паэтаў Міхаіла Дудзіна, Аляксандра Пракоф'ева, Яраслава Смелякова, Алега Шасцінскага, Андрэя Вазнясенскага, Яўгенія Еўтушэнкі, Роберта Раждзественскага, татар Закі Нуры, Мусы Джаліла, калмыкаў Давіда Кугульцінава, Міхаіла Хонінава, аварца Расула Гамзатава... На некаторы час традыцыя — і па аб'ектыўных, і па суб'ектыўных прычынах — перарвалася. Цяпер вось ізноў здзяйсняюцца новыя сустрэчы паэтаў і іх беларускіх перакладчыкаў.

Валеры Тургай заслужана прыходзіць са сваёй кнігай у Беларусь, да беларускага чытача. Яго вершы ўжо друкаваліся ў беларускай літаратурна-мастацкай перыядыцы. Ды і ў згаданым калектыўным зборніку серыі «Сябрына: паэзія народаў Расіі» — таксама. А ў сябе на радзіме, у Чабаксарх,

паэт стварыў грамадскае аб'яднанне — Таварыства дружбы «Беларусь — Чувашыя». Па ініцыятыве нашага чувашскага сябра ў сталіцы Чувашскай Рэспублікі ўсталявана мемарыяльная дошка ў знак памяці народнага песняра Беларусі Янкі Купалы, які наведваў Чабаксары ў гарачым 1941 годзе. Валеры Тургай пераклаў вершы многіх беларускіх паэтаў і, аб'яднаўшы зробленае разам, выпусціў фактычна невялікую анталогію сучаснай беларускай паэзіі на чувашскай мове. Зусім нядаўна ў Мінску на мовах розных народаў пабачыла свет кніга Янкі Купалы «Санеты». Зразумела, што перакладчыкам легендарнага цыкла вершаў стаў народны паэт Чувашы Валеры Тургай.

З верша В. Тургая «Чувашская клятва»:

*Чуваши, чувашу руку дай, прашу!
Таварышам будзь, чуваш, чувашу!*

*Няхай ты вучоны,
Няхай — генерал,
Няхай хлебароб ты,
Зямлі гаспадар...*

*Як клятву, запамятай словы мае:
Чуваши, чувашу руку дай, прашу!
Таварышам будзь, чуваш, чувашу!*

*Няхай ты начальнік,
Няхай ты пастух,
Няхай ты надлетак*

*Ці зны мудрэц,
Вось гэтыя словы
Запомні ты ўсё ж:*

*Чуваши, чувашу руку дай, прашу!
Таварышам будзь, чуваш,
чувашу!*

*Па-брацку адкрыеш сябрам
ты душу!
Палпечнікам будзь, чуваш,
чувашу!*

*Няхай кожны з нас
Усім сэрцам наверыць
У аднасьць, тады
Дужэй за ўсіх нас,
Дабрэй за ўсіх нас,
Мудрэй за ўсіх нас
Не знойдзеш народа
На гэтай Зямлі!..*

*Чуваши, чувашу руку дай, прашу!
Будзь кроўнікам родным,
чуваш, чувашу!*

(пераклад Міколы Мятліцкага)

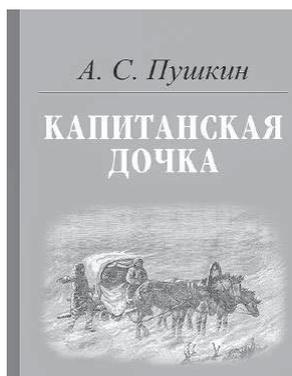

Фота прадастаўлена МДЦЮ

Валеры Тургай (справа) — удзельнік Міжнароднага сімпозіума «Пісьменнік і час», 2018 г.

Новае выданне Аляксандра Пушкіна У выдавецтве «Мастацкая літаратура» толькі што пабачыў свет зборнік прозы рускага класіка «Капітанская дачка»

Першыя кнігі Аляксандра Пушкіна ў Беларусі пачалі выходзіць яшчэ ў сярэдзіне 1930-х гадоў. Спярша «Яўгенія Анегіна» — у «Школьнай серыі» ў 1934-м. Праз год у гэтай жа серыі — легендарная апавесць «Капітанская дачка». А самая першая кніга Аляксандра Сяргеевіча на беларускай мове ўбачыла свет у Мінску ў 1937 годзе. Гэта была трагедыя «Барыс Годуноў». Перакладчыкам выступіў вядомы на той час паэт Пятро Глебка. Праўда, на лацінцы пераклад твораў Аляксандра Пушкіна выйшаў з друку крыху раней: «Казка пра рыбака і рыбку» ў перакладзе Вінцук Адаважнага ў Вільнюсе (Вільні) у 1935 годзе.

аказаўся 1937 год. Выйшлі ў перакладах на беларускую мову «Домік у Каломне» (перакладчык — Алякс Вечар), «Каўказскі пленнік» (паэму перастварыў Мікола Хведаровіч),

«Цыганы» (перакладчык — Аркадзь Куляшоў, тады яшчэ зусім малады літаратар, а праз некалькі гадоў — народны паэт Беларусі). Усяго ў гэтым годзе пабачыла свет восем кніг класіка.

А вось публікацыі твораў Пушкіна ў беларускім перыядычным друку ў 1937 годзе з'явіліся значна больш. У выданні «Польныя рэвалюцыі», «Іскры Ільіча», «Работніца і калгасніца Беларусі» былі надрукаваны пераклады асобных вершаў, урыўкаў з паэма і цэлыя паэмы. Перакладчыкамі выступілі Алякс Якімовіч, Янка Купала, Пятро Глебка, Эдзі Агніцэв, Анаголь Астрэйка, Андрэй Александровіч, Аркадзь Куляшоў, Кандрат Крапіва, Якуб Колас і іншыя вядомыя і меней вядомыя паэты. Прозу Аляксандра Пушкіна пераклаці

Кузьма Чорны і Макар Паслядовіч.

Асобна варта сказаць пра судакрананне з творчасцю Аляксандра Пушкіна народнага паэта Беларусі Аркадзя Куляшова. У канцы 1930-х гадоў у перыядыцы пачалі з'яўляцца яго пераклады ўрыўкаў з «Яўгенія Анегіна». У 1949 годзе раман у верхах у перакладзе Аркадзя Куляшова пабачыў свет асобным выданнем, верагодна, напрыканцы года. Пераконвае ў гэтым і публікацыя рэцэнзіі Рыгора Шкрабы на пераклад «Яўгенія Анегіна», якая з'явілася ў газеце «Літаратура і мастацтва» толькі 8 ліпеня 1950 года.

Вяртаючыся да 1937 года як года пушкінскага, да месца згадаць, што да беларускага прачытання класіка звярнуўся і будучы народны паэт Беларусі Максім Танк. Яго пераклады

выдатнай паэзіі рускага мастака слова з'явіліся ў заходне-беларускім дэмакратычным друку на тагачаснай тэрыторыі Польшчы.

Пачынаючы з 1930-х гадоў у Беларусі на рускай і беларускай мовах выйшла каля 100 кніг Аляксандра Пушкіна. Двойчы ўбачылі свет і зборы твораў у некалькіх тамах: на рускай мове — у трох тамах, па-беларуску — у двух.

Кніга «Капітанская дачка», якая пабачыла свет у «Мастацкай літаратуры» напрыканцы 2019 года, складаецца з пяці твораў: «Дуброўскі», «Пікавая дама», «Кірджалі», «Егіпецкія ночы», «Капітанская дачка». Гэта выданне можна назваць падарункам да 220-годдзя з дня нараджэння класіка рускай літаратуры.

Мікола БЕРЛЕЖ

Віктар ГАРДЗЕЙ

«КАЗАЧНЫ ВЕЧАР З ЦАРЭЎНАЮ СПЯЧАЙ...»

Аўтобус з прыкметамі дажджу

Адорыць спёка дзённую пакуту:
Шукаю ценю, па дварэ хаджу,
А тут аўтобус энскага маршруту
У Мінск імчыць з прыкметамі дажджу.

На сонцы ззяюць, як вясёлкі, фары,
І людзі азіраюцца ўдагон.
Дык і відаць,
што вырваўся з-пад хмары —
Занадта ўжо залівісты клаксон.

Па шкле сцякаюць дажджавыя рагі —
Ад Балтыкі шашою напасты.
А тут, у Мінску, ад някельнай смагі
Прысады вар'яцеюць і кусты.

Прамчаўся міма гастралёр удалы,
Прынамсі, чуў і гром, і шум вады.
Ускочыў у спякотныя кварталы —
Далей адсюль ужо няма куды.
Ну, Мінск, сачыў і не такія дзівы,
Мабільнікі трашчаць ад навіны:
— Аднекуль тут з'явіўся ганарлівы
Аўтобус рэйсавы ці заказны.

Цяпер, пакуль аблокі кучавыя,
І мне хтось эсмэску пераішле.
Прывёз аўтобус доказы жыўяы:
Пад Мінскам дождж, і — зайчыкі на шкле.

Зняможныя пенсійны люд на праву
Знікае першым з-пад цяністых дрэў.
Аўтобус той прыобаў пустую славу,
Ды ўвачавідкі вецер пасвяжэў.

Рака жыцця

Няма тут першага радка,
А ў сталы век незразумела,
Адкуль цячэ жыцця рака,
Што так бурліла і шумела,
І ўсё ж цікава праз гады:
Увогуле цячэ куды?

Рака пазнання, вартых дзей
Мяне аднойчы калыхала,
Цяпер і ўспомніцца радзей:
Калыску вагалі трывала
На яблыні Сусвету сук,
Затым у бэльку ўбіты крук.

Быў Спас, і жнівён нёс дары,
Рака люляла ночку зорнай,
А знічка булькне на віры —
Шыпіць, аж белая, як з горна.
Было тых знічак на вяку,
Дарма не выпілі б раку!

Калісьці поўная да дна,
Як у ліцьвіна, так і ў кельта,
Неразаданая, адна:
Выток, прыток, а часам — дэльта.
Мая рака праз дзедаў двор
Цячэ высокая паміж зор.

Мігценне ў небе — не падман.
Разбіўся куфаль — хопіць балю.
Ці грозны Марс, або Уран —
Не адступіцца ні на цалю.
Змірэння голуб на плячы,
А ты цячы, рака, цячы.

Жыта

Зіме не скажаш: як любіць завею?
Да лета я ў завею нездару.
Люблю за вёскай жыта палавею,
Красуе жыта, з ім я адавею.
Сярод налеткаў плойма васількоў
На сінявокі свой пакліча бал.
Шкада, што сейбітаў няма амаль.

Дзе васількі, нібыта вітражы там —
У жыце, каля жыта і наўкол.
І вечны жарт: — А самагонка зжыта?
— Але ж, панок, мая дакладна з жыта.
— Пацешыў, дзед! Іані яе на стол!
Няма памылі, кажучы знатакі:
Каму валошкі, мне дык васількі.

Люблю пра вёску прымаўкі і байкі.
Вось каляжанкі былі (і ёсць акром):
— Брайч рэпартаж адлучымся спатайкі.
Куды? У жыта. З выглядам нязнайкі
Ажно самлеў вучоны аграном.

Аблокі, жыта! Казка — вітражы!
Адно: валошкі зматы на мяжы.

Мясцовасць — ці Залужжа, ці Загалле,
Мне страшна аднаму ў Малым Сяле.
Ваўкі паўз жыта кружаць на Купалле,
Русалкі сочаць з жыта на русалле,
І з сажалак туман усё бялей.
Калоссе пражым — дым на камара,
А перапёлкі стонуць: жаць пара!

Пішы, малой, а на агляд не выстаў.
Бязуць удалеч голья слупы.
Чакае поле новых трактарыстаў,
Без васількоў — пейзаж спорралістаў:
Ёсць нейкі энс на вобразы скупы.
Бясконцы рух — ідуць за цугам цуг,
І дзесьці ў жыце рвецца дзён ланцуг.

У чаканні жураўлінай чарады

Так і ёсць: перад заўтрашняй слотай
Гоніць птушак у вырай жуда.
З векавой жураўлінай самотай
Блізка тут праляціць чарада.

Мне сягоння балюча і горка,
Бо хвалое маўчанне нябёс.
Узбягу да крутога пагорка —
Вецер з поўдня трывогу прынёс.

Беражыце свой край ад загубы.
Чарады не чуваць, не відно.
Маякамі знямельныя трубы
Фабрык дымных, забытых даўно.

Важака акальцоўць падманна,
А інакш, можа, горай было б?
На экранях па трасе туманнай
Пераліцаць крылатых асоб.

Два крылы як набачыць не з болям,
Знітаваныя ў рытме крылы?
Вось, нарэшце! Над вёскай, над полем
Жураўлінае танга: «Курлы!»

Казачны вечар...

Вечар падобны да казкі дзіцячай:
Светла і ясна, а тут, дзе іду,
Справа ці злева, ды ў гэтым напрамку
Моўчкі скубе Елісей бараду.
Казачны вечар з царэўнаю спячай —
Спіць прыгажуня ў наветраным замку.

Хто я між зор? Назіральнік старонні
І выпадковы між дрэў лешаход.
Крумкаюць жабы — ля гаю, напэўна,
Вільгаціца ўпіўся асушаны брод.

Пырснуў живою вадою на ўлонні
Дожджык заблудны. Прачніся, царэўна!

Вечар схіляе на захад свяціла
Надта павольна, марудна, а ўзбоч —
Там, дзе ступаюць, праходзячы міма,
Дзень апантаны і цёплая ноч,
Згода бакоў свой кілім раскаціла —
Нам недасяжная чырвань кіліма.

Колер чырвоны — то колер каханья.
Я на чырвоны кілім не ступлю.
Вечар малое над галавою
Замак празрысты, як ёсць, з хрустала.
Будзе маркотна і мне да світанья,
Дзе гэты дожджык з вадою живою?

На баравіны і расцяробы
Хмарка атрэсла ўжо дождж-грыбасей.
— Доўга ж я спала! — царэўна
ўздыхнула, —
Пэўна, жанаты даўно Елісей?
Цуд увакрасення знатнай асобы
Сумны, аднак, хоць і з казкі прачулай.

Палёт на квітучай грушы

Прыходзіць май, і за сваім акном,
Дзе ў вэрхале папер служу дзяржаве,
Бухматую ўжо сузіраю грушы,
Чым ход яе цвіцення не парушу,
Ды паспрыялі б дождж і першагром.
Вось самацветы ў просценкай аправе,
Здаецца: сад абліты малаком.

Цвіценне мая — гэта не міраж.
Спытае кожны, хто на сад не глянэ:
— Дзеля чаго ў дзядулі на падворку
Бялюткі шар прывязаны за шворку?
Люблю Жуль Верна. Уключаў фарсаж!
На востраў таямнічы ў акіяне
Сабраўся наш адважны экіпаж.

Уздрыгнуў шар. Ляцім. Сябры ў кашы —
Выведнікі зямной і воднай нетры,
Ляцім, і, як прасцяг тут не азорвай,
Ляцім дзесяцігоддзямі над прорвай,
Таму, бывае, прыкра на душы:
Наш белы шар зніжаецца ў наветры,
А востраў той наперадзе ў глушы.

Ах, прыгажосць! Не адарваць вачэй.
Адна, сябры, у нас благага справа:
Што лішняе ў казо, выкідай вонкі —
Сыходзіць гелій з тонкай абалонкі.
Хаця ўжо сонца шчодрыцца ярчэй,
Сцізорык скінуў Став, —
скрыль сала — Слава.
А ты паэт? Кідай пяро хутчэй!

Уздрыгнуў шар з гандолай на пад'ём,
А груша дацвітае за акном.

Настасся НАРЭЙКА

«Якая самота гатэльнай турмы!
Векавая якая туга!»
Нарэшце пад дахам! Дапяліся мы.
І боль замірае ў нагах.

І больш за каўнер нам залева не лье,
І холад не лічыць касцей.
Набліжу да полымя рукі твае.
Мы разам. Нам сёння прасцей.

Мы разам ішлі праз імжу, і скажу,
Што лёгкай дарога была.
Не верыш? Дарма. Я ні ў чым не хлушу,
Не буду, калі б і магла.

Ніякай самоты, ніякай тугі.
Стагоддзі сплылі — што з таго?
Ты спі, ты не слухай мяне, дарагі.
Я варта ля дома твайго.

Дзе б дом твой ні быў,
На парозе стаю
І служу ніколі не кіну сваю.

Хачу, каб ты гаварыў,
Што я буду жыць,
Што ніць не парвецца,
Бо моцная гэтая ніць,
Што трэба трымацца,
Бо ў бездань сарвацца
Прасцей.
Холад прывык да мяне
І не лічыць касцей.

Хачу, каб ты гаварыў,
Што за цемрай — дзень,
Што мы, нібы здані,
Ужо не адкідаем цень,
Што недзе глыбока ўва мне
Запаволены час.
Голад даўно нагуляўся
І выкінуў нас.

Хачу, каб ты гаварыў,
Што ва ўсім — люблю,
Што ссохляя кветка наранні
Распуціцца зноў,
Што мы не згарым,
Бо попел не можа згарэць.
Смерць пазірае на нас,
І ўсміхаецца смерць.

Хачу, каб ты гаварыў...

Ты стаміўся даўно ад мяне,
Недасяжна Вялікі...

Бачу словы бясконцыя ў сне.
Ды, на жаль, я — не Рыл'ке.

Мовай Гётэ пісаць да Цябе?
Толькі ішпты — не крыкі.
Я спрабую, спрабую ў журбе!
Ды, на жаль... Я — не Рыл'ке.

Гэта Слова было — у Цябе.
Не вярну я пазыкі.
Выбачай. Завяршэнне сяўбе.
І няхай я не Рыл'ке!

Пералётныя думкі вяртаюцца
ранняй вясною.
Іх магутныя крылы звіняць
над маёй галавой,
Над усёй мітуснёй,
над усёй беганінай зямлюю,

Фота: Кастусь Дробав

«Вось яна, казка, — Давыд-Гарадок...»

Год малой радзімы

Новая серыя выданняў аб унікальных мясцінах нашай краіны — «Зберагчы роднае» — пачала выходзіць на Паліграфічным камбінаце імя Якуба Коласа. Першая ластаўка — «Кветкавы край Беларусі» Леаніда Дранько-Майсюка і Анатоля Клешчука.

Вядомыя паэт і фотамастак аб'ядналіся ў адным клопаце — у жададні расказаць пра славыты берасцейскі Давыд-Гарадок. «Вось яна, казка, — Давыд-Гарадок: / Вацька на ганку і маці ў гародзе, / А перад хатаю чысты грук — / Сонца стаіць і не хоча заходзіць... Ва ўступным слове да цыкла эсэ, прысвечаных радзімнаму паселішчу, Леанід Дранько-Майсюк фактычна тлумачыць філасофію і канцэпцыю выдавецкага праекта (дарэчы, кніга складзена, звярстана ў выдавецтве «Бяловагрупп»): «...Народжаны ў Давыд-Гарадку (у мястэчку!), па-іншаму я і сказаць не магу. Народжаны ж у вёсцы, напэўна ж, прамовяць па-свойму: «Няхай сабе ў замках — дух, а душа ўсё-ткі ў вёсках!» і будучы мець рацыю.

Кожнаму бліжэй сваё, і таму, гаворачы пра беларускае мястэчка як гістарычны цэнтр гандлю і рамяства, я думаю пра яго большую музейную, калі хочаце, турыстычную прыягальнасць.

Ад пачатку свайго мястэчкі належалі каралям і скарбу, багатым прыватным уласнікам і царкве.

Сёння, маючы статус гарадскіх пасёлкаў, а то і вёсак, яны належыць дзяржаве, і дзяржава па прыняцце аднаўлення замкаў паступова аднаўляе, дае новае жыццё і мястэчкам.

Паглядзіце, як расквітнеў той жа Мір! Хочацца толькі, каб гэты працэс не задоўжваўся, паскараўся.

У местачковай прасторы (і тут няхай гарадскія і вясковыя людзі на мяне не крыўдзяцца!) найбольш выявілася беларуская руплівасць і цягавітасць, узбагачаная прыкметнай суседскай прысутнасцю лўрэйскіх шкляроў і гандляроў, татарскіх агароднікаў і рымараў. Кожнае мястэчка — поле бясконцага клопату!

І карціна гэтага клопату была неабдымная: там, скажам, ткалі палотны, тут — шылі кажухі; у адным куце варылі мыла, у другім — ляпілі гаршкі; недзе выраблялі скуры, а недзе — гартавалі зброю; у гэтым двары гналі алей, а ў тым лесе — дзёгаць...

Былі мястэчкі, якія мелі герб і карысталіся правамамакіравання; іншыя славіліся сваімі кірмашамі.

Трэба нагадаць і аб тым, што нашы мястэчкі былі шматканфесійнымі, таму іх архітэктурнымі дамінантамі з'яўляліся і царквы, і касцёлы, і кальвінскія зборы, і сінагогі, і мячэці.

Словам, цікавага, а галоўнае, актуальнага, надзённага матэрыялу (неабходнага для выхавання моладзі!) столькі багата, што пра кожнае беларускае мястэчка варта стварыць кнігу.

Гэта задача дзяржаўнай важнасці...

Я з фотамайстрам Анатолям Клешчуком склаў альбом пра свой родны Давыд-Гарадок, берагавое мястэчка, людзі якога над ракою Гарынь у сваіх агародах вырошчваюць кветкі, а ў цяпляцах — раннія агуркі і памідоры; у нядаўнія часы жыхары Давыд-Гарадка рабілі лодкі і шылі прыгожы абутак, гандлявалі марожаным і сырамі...

Давыд-Гарадок ляжыць на паўночным усходзе Столінскага раёна, а наогул жа Столінскі раён — па сутнасці, адзінае месца ў Беларусі, дзе знаходзяцца самыя вялікія вёскі — Альшаны, Велямічы, Рубель, Беражное, Вялікае Малешава...

У кожнай з гэтых вёсак жыве па некалькі тысяч жыхароў!..»

Сапраўднай песняй пра Давыд-Гарадок уяўляецца кніга Леаніда Дранько-Майсюка і Анатоля Клешчука. Высокі ўзровень мастацка-публіцыстычнага, разам з тым выразна адраснага, рэгіёназнаўчага апісання родных мясцін паэтам накладваецца на ілюстрацыйны, эмацыянальны складнік асэнсавання горада, мястэчка, яго ваколіц, рэльефна

вымайляваны фотажурналістам, фотапубліцыстам.

Здымкі Анатоля Клешчука дапаўняюць рэпрадукцыі старых, архіўных здымкаў, ілюстрацыі розных гістарычных артэфактаў. Письменнік зазірае ў даўніну, грунтуючыся на распаведах гарадчукоў, звяртаючыся да розных гісторый, фальклорных згадак, робіць цікавыя высновы. Кніга складаецца з некалькіх раздзелаў: «Давыд Ігравіч, Бона Сфорца»; «Весняніцтва. Гандаць»; «Шкеткі»; «Лодка»; «Вера»; «Конікі»; «Гарадчук і гарадчанка». У іх прастору, поўную дэталю з радзінных мясцін, урываюцца ветрам, снегам і дажджом вершы, паэтычныя распевы. І яны — пра Давыд-Гарадок, пра гарадчукоў.

«Даследчыкі побыту беларусаў, крэзнаўцы, — піша Леанід Дранько-

Майсюк, — неаднойчы адзначалі: у жылах гарадчукоў цячэ і ўсходняя, і заходняя, і нават паўднёвая кроў. Трэба думаць, ёсць кропля і лўцвяжскай — невыпадкова ж Адам Кіркор паведамаў, што ў Давыд-Гарадку некалі жыў старэйшына лўцвягаў.

Каб зразумець сённяшніх жыхароў мястэчка, варта ўспомніць колішніх яго людзей; варта згадаць, што хрысціянства ўсходняга закону, узбагачанае прымхамі, увайшло ў характар, сталася спосабам іх жыцця.

Татарская культура агародніцтва, лўрэйскае ўменне гандлю, украінская песеннасць, польскі гонар, цыганская хітрасць, руская рызыкаўнасць

і палеская запаволенасць, спалучаныя з беларускай цярплівасцю і працавітасцю, і стварылі гарадзецкі характар.

А яшчэ памагла зямля з вадою: зямлі было мала, вады багата; зямля цанілася так высока, што не пуставала і пядзі, засейваўся кожны лапкі, нават кавалак вуліцы і то часяком прыразаўся да гарада.

Старыя людзі маліліся на зямлю і казалі, што гэта капітал, які не гарыць і не тоне; на гарынскую ваду маліліся таксама — калі прыходзілі ў Пачаеў, паблізу ж Пачаеўска-Успенскай лаўры якраз і пачыналася родная рака...

Бог, работа, людзі, грошы, свае дзеці і таямніца смерці — вось што перш за ўсё турбавала гарадчукоў. Таму засцерагалі сябе: «З Богам ні в'яжы цыпу!» — што значыла: не гняві Бога!

І настаўлялі дзяцей: «Хоць потрошку, але трэба робіць работу, бо калі нічога ні робіць, то нічога й ні будзе!»

У гэтых словах — ці не галоўны лейтматыў кнігі, галоўны лейтматыў праўдзівага распаведу пра Давыд-Гарадок, гарадчукоў, перакананне, што ўсе крокі да прагрэсу, прыгажосці, новага жыцця звязаны з працавітасцю, шчырымі і зразумелымі адносінамі ў сям'і і грамадстве.

Кніга, якая ўражвае сваёй ілюстрацыйнасцю, — не проста энцыклапедыя жыцця палескага мястэчка, гэта яшчэ і падарожжа ў адвечныя каштоўнасці. Адметна, што «Кветкавы край Беларусі» выдадзены ў Год малой радзімы і з'яўляецца цудоўным падарункам і беларусцаў, і чытачам усёй нашай краіны. Да таго ж трэба заўважыць, што выданне выдатна, тэхналагічна выверана звярстана. Яго дызайн і макет апраўдана ўзводзяць «Кветкавы край Беларусі» ў катэгорыю намінантаў рэспубліканскага конкурсу «Мастацтва кнігі Беларусі», ды і конкурсу «Мастацтва кнігі СНД».

Мікола БЕРЛЕЖ
Фота Анатоля КЛЕШЧУКА

Мердан БАЯДАЎ

Апавяданне

Сапбы па мянушцы Голуб

У якія толькі гісторыі не трапіш! Хаця я і не з тых, хто цягаецца з вярчорак на вярчоркі — хіба што раз у стагоддзе выпадае быць свабодным ад паўсядзённых клопатаў. Часам я нават выселі блізкіх родзічаў прапускаю. Але гэтым разам мне ўдалося вырвацца на пару дзён на выселле ў аул. Жаніўся Бегенч. Мы з ім раней працавалі разам, ды і нядрэнна сябравалі. Нас сустрэлі гасцінна і прыветна. Асабліва мігусіўся аднавясковец жаніха Арслан, наш знаёмы, які часам наведваўся да Бегенча ў горад, калі мы разам працавалі. Мажліва, таму, што даўно нікуды не выбіраўся, але мне падалося, што выселле Бегенча прайшло надзвычай вясела. Напрыканцы Арслан адазваў убок мяне і яшчэ двух маіх калег:

— Пойдзем начаваць у мой дом! Я зараз развітаюся з гаспадарамі...

Варта было толькі Арслану адысці, як перад намі, быццам з ніадкуль, з'явіўся рыжы хударлявы хлопцёк, на выгляд наш равеснік. Ён адразу заявіў:

— Ого-оо! Госці з Ашхабада! Дык я вас і шукаю! Вы сёння начуеце ў мяне! Я Бегенчу абяцаў, што прыму ашхабадскіх.

Добра, што падаспеў Арслан. Унікнуўшы ў справу, ён запярчыў:

— Сапбы, падумай сам, я з гэтымі хлопцамі ў Ашхабадзе разам працаваў, хлеб-соль разам еў. Цяпер, калі яны аказаліся ў маім сяле, непрыгожа будзе, калі я іх не прыму ў гасцях. Як гэта будзе выглядаць?

Сапбы, здавалася б, крыху задумаўся, а пасля спытаў:

— Тады чаму Бегенч прасіў мяне? Я ўжо каторы дзень рыхтуюся да сустрэчы гасцей. Чаму ты не папярэдзіў мяне раней?

Было бачна, што Сапбы — на добрым падлітку.

Ці то Арслан не захацеў далей спрачацца з т'яным, ці то вырашыў не крыўдзіць яго, але ў выніку мы рушылі да дома Сапбы.

Знадворку магло падацца, што ягоны дом складаўся толькі з аднаго пакоя, але на справе іх аказалася цэлых тры. Мы ўвайшлі з вузенькай веранды, якую, пэўна, выкарыстоўвалі як кухню, — у кутку стала газавая пліта. І леваруч, і праваруч веранды былі дзверы. Мы разуліся і прайшлі ў левы пакой. Прыселі. Сапбар паслаў пасярэдзіне сачак. Каля правай сцяны стаяла старэнская шафа з расхвістанымі дзверцамі. З яе Сапбы дастаў загорнутую ў паперу крэйдку, акрэсліў ёй сачак. Затым выйшаў, а калі вярнуўся, у адной руцэ ў яго было цэлых два чурэкі і яшчэ палавінка, а ў другой — дзве пяльы. Толькі ён сабраўся прысеці да нас, як у дзвярках паказалася дзіцячая галава:

— Дзядзька Сапбы-ы-ы, бабуля загадала цябе паклікаць!

— Зараз іду, — адмахнуўся Сапбы.

Праз некаторы час яшчэ адзін хлопчык з'явіўся ў праёме:

— Дзядзька-а-а, бабуля гаворыць, каб ты дастаў цукеркі, адкладзеныя для гасцей!

Малы застыў у дзвярках, чакаючы рэакцыі. Сапбы раздражнёна падняўся, узяў пляменніца за руку і выйшаў з пакоя. Доўгі час не было ні Сапбы, ні «цукерак, адкладзеных для гасцей».

У пакой увайшла старая з чайнікам. Яна з цяжкасцю схілілася, каб разгледзець нас і з кожным прывітацца. Мы ветліва ёй адказвалі.

— Вы, мусіць, не з нашай старонкі?

— Не, яны прыехалі з Ашхабада, — адказаў старой Арслан.

— А, дык гэта, значыць, на выселле да Бегенча! Ах, чаму ж Сапбы-джан не папярэдзіў мяне, што ў нас будзе госці? Вось, папідзе чаю. А я накуль што-небудзь прыгатую.

Арслан мякка запярчыў:

— Не абцяжарвайце сябе, цёткачка Мая, мы толькі зайшлі прывітацца, зараз пойдзем.

— Так? Ну добра! — адказала раптам старая, але адразу ж з вінаватым выглядам паправілася: — Не-не, хіба ж так можна? Госці з самога Ашхабада, нельга іх адпусціць без пачастунку!

Яна з цяжкасцю прыўзнялася з месца, адчыніла скрыпучыя дзверцы старэнскай шафы, што абпіралася на сцяну. Жаночыя, мужчынскія, дзіцячыя рэчы, якія, здавалася, толькі гэтага і чакалі, гурдом вываліліся на падлогу. Старая выцягнула з верхняй

паліцы вазачку з рознымі цукеркамі. Напэўна, гэта і былі тэя самыя, «адкладзеныя для гасцей». Паставіўшы вазу на сачак, цёткачка Мая пачала складваць на месца вопратку і рэчы. Яна нешта бурчэла сабе пад нос, я пачуў толькі, як яна звярталася да нас: «Бяршыце-бяршыце, піце чай!..»

Але перад намі стаў чайнік і ўсяго дзве пяльы. Нас жа, калі не лічыць Сапбы, было чацвёра. Арслан ажывіўся:

— Вы бяршыце, налівайце сабе. Зараз прыйдзе Сапбы, і мы пойдзем.

Але было відаць, што настрой яго сапсаваны. Я разліў па пялях чай і перадаў таварышам. Старая, разабраўшыся з вопраткай, паўтарыла:

— Вы піце чай, — і выйшла з пакоя.

Фота з сайта: izverzenie-vulkana.ru

Арслан ужо пачаў нервавацца адкрыта:

— Як непрыгожа атрымацца... Няхай толькі прыйдзе, адразу ж пойдзем дамоў.

Хлопцы, з якімі я прыехаў, пазіралі на мяне, а я і не ведаў, што і сказаць.

Сапбы неўзабаве вярнуўся, трымаючы ў руках яшчэ тры пяльы. Арслан тут і выплохнуў на яго ўсю сваю злосьць:

— Што ты за чалавек: запрашаеш людзей у госці, а сам сыходзіш?!

— Дык для іх жа і стараюся, сябра дарагі... — Гэта вось так ты стараешся?

— А што, уласна кажучы, здарылася?...

— Ледзь не здарылася, — Арслан уздыхнуў, спрабуючы стрымацца. — Трэба было загадаць парупіцца, калі ведаў, што ў цябе будуць госці!

Хаця Сапбы і быў нецвярозы, але пасля гэтых слоў пачырванеў як рак. Ён хацеў узняцца, але пахіснуўся:

— Я пазваніў куды трэба!.. Зараз усё будзе! А ты не лезь не ў сваю справу, зразумей?

Ці то спадзеючыся на падтрымку, ці то спрабуючы высветліць, згодныя мы з Арсланам ці не, Сапбы абвёў нас позіркам. Арслан не спыняўся:

— Што «ўсё» будзе?

— Тое-сёе, выпіць будзе, закусіць будзе!

— Дык гэта ўсё патрэбна раней рыхтаваць!

— Табе якая розніца, ты гасцей прывёў — усё, бывай здарова!

— Нікуды я без іх не пайду!

Мы з хлопцамі пераглядваліся, маўчалі. Нядобра ж — прысці да чалавека дадому і паказаць сваё незадавальненне. Я і кажу:

— Усё ў парадку, нічога страшнага, Арслан. Сапбы, і табе не варта турбавацца, нам толькі б дзе пераначаваць. Мы на выселлі наеліся.

А на самай справе мы былі гладныя, як тэя ваўкі. На выселлі, прызнацца, зусім не пад'елі. Я захачаў наесціся — не зможаць, бо па талерках усё размазана, не пачастунак — адна назва. За што ні возьміся — усяго патроху, а змятаць з талерка непрыгожа.

— Што ты за чалавек, не сорамна табе? — працягваў Арслан. — І мяне сараміць перад гасцямі!

— Не хочаш сараміцца — валі за дзверы!

— Мы не з вялікай павягі з'явіліся ў тваім доме, ты сам запрасіў нас, скуголіў, як дзяўчо малое.

— Цябе я не клікаў, я запрасіў гасцей, а ты сам пацёўся за намі.

Арслан не вытрымаў:

— Хлопцы, пойдзем адсюль!

Сапбы прыўзняўся з месца, яго трэсла ад крыўды і злосьці, ніжняя губа адвісла:

— Ты за хлопцаў не вырашай! Думаеш, я не магу гасцей прымаць?! Лічыш мяне зусім нікчэмным?! Жадаеш маіх гасцей звесці? Думаеш, у цябе грошай болей, га?

— Гэй, дурань, я табе чалавечай мовай тлумачу: гэтая сітуацыя ні табе, ні мне не да твару. Мы лепей пойдзем...

У дзверы ўвайшла старая. Павісла цішыня. У адной руцэ ў яе была талерка са смажаным гарбузом, у другой, крыху меншай — нарэзаная цыбуля. Відаць, гэта і была абцяная закуска.

— Ну, хлопчыкі, пачынайце есці.

— Што зробіш... Ва ўсіх госці, і яму, пэўна, беднаму, захацелася правяць гасцінасць... Скажаў бы наперад, я б нешта прядумала... Госці ж самі сабе не накармяць, зараз так час, што і двух чалавек прыняць не так проста.

Мармытанне старой слухаць было яшчэ складаней. Лепей бы ўжо не ўваходзілі ў гэты дом... Ды і гарбуз смажаны ці паспытаў хто? Нікому не было справы да пачастункаў.

Мы прачыталі паслятрапезную малітву і выйшлі. Сапбы не падшоў да нас, яго зусім нідзе паблізу не было відаць. Але трэба было б развітацца перад тым, як сысці... Але што зробіць, калі яго няма. Нас выйшла праводзіць старая, на развітанне кожнаму пажадаўшы шмат добрага.

У Арслана нас сустрэлі як належыць. На сачаку чаго толькі не было. Нам прыгатавалі адразу тры стравы.

Мне ж было шкада Сапбы, я адчуваў няёмкасць, што мы сыйшлі, не развітаўшыся. Паміж справай я запытаўся ў Арслана яго тэлефонны нумар.

— Нездзе павінен быць запісаны МТСаўскі...

Пакорпаўшыся ў тэлефоне, ён прадкываў мне нумар і дадаў:

— Ты зваўся яго як «Сапбы Голуб». У нас шмат хто з моладзі носіць такое імя, а вось запытаешся Голуба — усё пакажуць на яго.

Мяне не вельмі цікавіла яго мянушка, таму я і не запытаўся, за што хлопца празвалі Голубам. Я пазваніў, але нумар быў адключаны... У кантактах так і засталася запісана: «Сапбы Голуб».

...Мінула з таго часу ні многа ні мала, а гады два. Я ехаў з працы дадому ў час пік, аўтобус быў перапоўнены. Ледзь не ў абдымаках у мяне аказаўся хлопцёк, твар якога падаўся надзіва знаёмым. І раптам я ўспомніў: гэта Сапбы, той самы Голуб! Я ўсімніўся яму, жадаючы прывітаць. Але хлопцёк рэзка падаўся назад, накойкі гэта было магчыма ў перапоўненым аўтобусе. Адварнуўшыся, з усёй моцы ён спрабаваў праціснуцца скрозь натоўп, але гэта ў яго не атрымлівалася. Спадзішка ён пазіраў на мяне: відаць, спрабаваў згагадацца па выразе майго твару, ці пазнаў я яго.

Што рабіць?

Нагадаць пра тое, што я быў у яго ў гасцях — ці мала што, хлопцу зноў стане непамысна, дык навошта вярэдзіць старую рану?

Але ж нічога дрэннага тады не здарылася — з кім не бывае...

Тады чаму ж я ўсімніўся, як дурань? Чаму вінаваціў сябе? Чаму да гэтай пары трымаў у памяці цёткачку Маю? Калі гэта так нязначна — вазьмі, ды выкрасіць з памяці?

Усё адно гэта някляк няправільна...

Спрэчка ў майб галаве ўсё яшчэ працягвалася, але трэба было пазбавіць Сапбы ад непрыемнага ўспаміну. Я злёгка лягнуў яго па плячы і запытаўся:

— Сябра, гэты аўтобус ідзе на вакзал?

— Не-не, — твар Сапбы засявіўся, быццам гара звалілася з ягоных плеч, — гэты аўтобус ідзе да Цекінскага рынку, ты лепей выйдзі ля першага парка і — да вакзала пешшу, — адказаў ён з усмешкай.

З адчыненай форты ў яго радасны твар дзьмуў вецер. Несумненна, ципер ён пазбавіўся ад непрыемнага адчування і быў упэўнены, што я зусім забыўся пра яго і пра падзеі таго дня. А мяне радавала, што прычынай гэтай упэўненасці стаў я. Якое задавальненне бачыць яго спакойным! Хаця ў гэтым і не было неабходнасці, але я сышоў на прыпынку ля першага парка. І з Сапбы развітаўся, як з выпадковым сустрэчным. Я ўвайшоў у парк, прысеў на першую лаўку, што трапілася мне на вочы. Дастаў тэлефон, адшукаў і выдаліў кантакт Сапбы Голуба. Мне не хацелася нават хаця б выпадковым званком нагадаць пра сябе. А галоўнае — я змог паказаць яму, што на ўсё забыўся. Гэта супакойвала мяне. Але сам я ніколі не змагу забыцца на Сапбы, які па непасрэднасці сваёй усімі праўдзімі і няпраўдзімі імкнуўся прыняць гасцей, і цёткачку Маю, якая згарада ад сораму за яго правіну.

З туркменскай.

Пераклад Алеся КАРЛЮКЕВІЧА.

З місіяй міру і любові

У дзяцінстве з намі адбываюцца рэчы, якія потым, у дарослым жыцці, мы згадваем з асаблівай цеплынёй. У пісьменніка, палітолага, выдаўца, дыпламата і Ганаровага консула Беларусі ў ЗША Міхаіла Маргуліса ў дзяцінстве было мноства цудоўных здарэнняў, але з асаблівай цеплынёй сёння згадваецца толькі адно — гульня з сябрамі ў футбол і тое, як мяч пасля яго ўдара трапіў у галаву... святара. Той нават паваліўся. Было гэта ў Кіеве ў далёкія савецкія часы і стала для Міхася першым знаёмствам з духоўным жыццём. Бацька тады не пакрыўдзіўся, не накрываў на малога футбаліста, а, наадварот, узяў мяч, аддаў спалоханым хлапчукам і сказаў: «Нічога страшнага, дзеці, гуляйце. У жыцці ёсць рэчы куды больш страшныя».

— Міхаіл Зянонавіч, ведаю, што з гэтага эпизоду пачынаецца ваша дзясятая кніга «Сам-насам з жыццём», якая ў 2019 годзе выйшла ў Беларусі. Калі каротка, то пра што яна?

— Гэта кніга-ўспамін, кніга пра жыццё... Сапраўды, пачынаецца яна з эпизоду пра кіеўскага святара. Тады ў Савецкім Саюзе храмы не дзейнічалі, але каля майго дома Свята-Мікалаеўская царква была адчынена. Праўда, набажэнстваў там не служылі, але святар туды хадзіў. Сустрэча з ім мяне вельмі ўразіла. І сёння, калі пазіраю «на рэчы куды больш страшныя», спрабую захаваць той спакой, стаўленне да праблемы, якія былі ў бацькоў з майго дзяцінства. Дарэчы, прадмову да кнігі напісаў вялікі рускі паэт Яўген Еўтушэнка. І гэта апошняя прадмова, напісаная ім. Тры гады перад яго смерцю мы асабліва моцна сябравалі, шмат размаўлялі на духоўныя тэмы.

Даведка ЛіМа:

Міхаіл Маргуліс нарадзіўся 1 кастрычніка 1942 года ў Кіеве. З 1977-га жыве ў ЗША. Пісьменнік, палітолаг, Ганаровы консул Беларусі ў Злучаных Штатах Амерыкі. Сустрэкаўся з шасцю прэзідэнтамі ЗША: Джымі Картэрам, Рональдам Рэйганам, Джорджам Бушам, Білам Клінтанам, Баракам Абамам і Дональдам Трампам. Кансультаваў Джорджа Буша-малодшага па пытаннях, звязаных з Украінай, Расіяй і Беларуссю. Аўтар 10 кніг прозы. Кніга «Вяртанне на Чырвоную планету» ўвайшла ў спіс сусветных бестселераў.

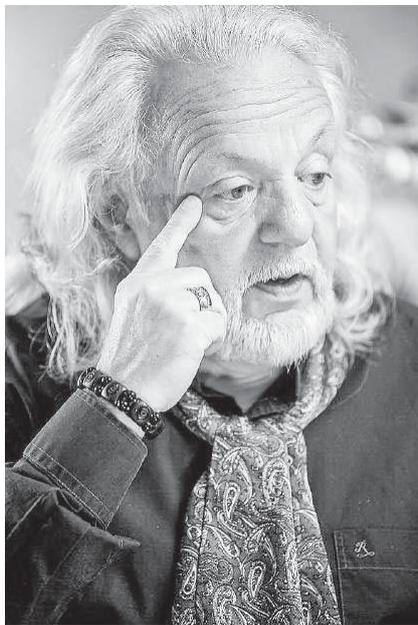
— Як вы пазнаёміліся з Яўгенам Еўтушэнкам?

— Ведаў яго як вялікага паэта, чытаў яго творы. Еўтушэнка тады выкладаў ва ўніверсітэце і нека сам на мяне выйшаў. Ён часта прыязджаў да мяне ў Фларыду. Жыў у доме для гасцей пры каплічцы, якую я пабудаваў. Службаў там няма, людзі прыходзяць, каб пабыць у адзіноце, пагаварыць з Богам. У каплічцы заўсёды рады сябрам, якіх у мяне шмат.

З Яўгенам Еўтушэнкам мы праводзілі паэтычныя сустрэчы ў Амерыцы, быў я на яго творчай вечарыне ў Маскве ў канцэртнай зале імя Чайкоўскага, арганізаваў сустрэчу з Прэзідэнтам. Памятаю, Еўтушэнка хацеў пачытаць вершы Прэзідэнта, але забыўся свае старыя акулары, дык Аляксандр Рыгоравіч падарыў яму новыя.

— Вы член Саюза пісьменнікаў Украіны, жывяце і пішаце ў Амерыцы... Там таксама ў Саюзе?

— У Амерыцы няма Саюза пісьменнікаў. У штатах гэтак не ўдзяляюць такой увагі, як на постсавецкай прасторы, але ў Амерыцы шмат чытаюць,

праўда, у асноўным у інтэрнэце. А ў сёце самі ведаюць як пішуць: тэзісна... Я нічога не маю супраць кароткіх выказванняў, але кароткасць павінна быць з сэнсам. Я ўпэўнены, што рана ці позна цікавасць да друкаванай кнігі вернецца, бо кніга — для разумных.

— Вы аўтар такіх зборнікаў прозы, як «Сны майго жыцця», «Прытча аб добрым самараніне», «Крыж і Любоў», «Што самае страшнае?» і шмат якіх іншых. А вершы не спрабавалі пісаць?

— Я добра разумею, што вершы — гэта не проста зарыфмаваны радкі: слёзы, мімозы. Вершы — гэта стан душы, тое, што пасылаецца з Неба. Ёсць паэзія, якая ў памяці на ўсё жыццё, напрыклад, як у Еўтушэнкі: «Дай, Бог, чтобы моя страна меня не пнула сапожищем. Дай Бог, чтобы моя жена меня любила даже нищим».

— Адна з вашых кніг мае назву «Туга па раі». Пра што яна?

— Гэта маленькі раман пра каханне і любоў. У кнізе прасочваецца ідэя таго, што кожны чалавек свядома ці падсвядома марыць узнавіць страчаную сувязь з раем. У кнізе апавядаецца пра каханне мужчыны і жанчыны, пра тое, як яно пераасэнсоўваецца пасля дакранання Бога. Наогул, усе мае творы выдуманія, але ўсё ж, як і ў любога аўтара, ёсць кропелька сябе, сваіх перажыванняў, стаўлення да жыцця і свой пошук раю.

Вершы — гэта стан душы, тое, што пасылаецца з Неба. Ёсць паэзія, якая ў памяці на ўсё жыццё, напрыклад, як у Еўтушэнкі: «Дай, Бог, чтобы моя страна меня не пнула сапожищем. Дай Бог, чтобы моя жена меня любила даже нищим».

— Цяжка пісаць манументальна?

— Я не думаю пра цяжкасці... Праўда, бывае, што ўсе перашкаджаюць. Здаецца, фізічна не назалюць, але прысутнасць часам, нават родных, раздражняе. У мяне ёсць жонка і трое дзяцей — дачка і два сыны.

— Як вы пішаце? З'яжджаеце куды-небудзь ці ноччу?

— Звольшага ноччу. У мяне асобны кабінет. Я — сава. Але пасля таго, як перанёс аперацыю на сэрцы, стаў слабішы. Раней жа да 3—4 гадзін ночы працаваў.

— І колькі за гэты час можна паспець?

— Значна больш, чым напісаў. Проста паралельна займаўся іншымі справамі. Зараз, калі Бог дае, хачу выдаць кнігу «Танец адзінокага воўка», адлюстраваць у ёй сваё жыццё, унутраны свет чалавека без маскі. Ёсць ужо занатоўкі, зробленыя на сурвэтках у рэстаранах ці самалётах.

У гэтай кнізе я хачу сказаць пра тое, што чалавек — кіраўнік таго жыцця, якое стварыў Бог. Праўда, кіруе ён надта кепска — шмат крыві праліваецца. Усе навучыліся прыгожа гаварыць пра любоў, але вельмі часта словы гэтыя пустыя. Ні ў адной царкве свету вы не пачуеце заклікаў да кровапраліцця, гвалту, але ўсё гэта адбываецца. Чаму?..

Чаму мы працягваем сумаваць па раі? Біялагічна мы моцныя, а душа засталася як у часы Майсея, Хрыста. Сёння мы крычым: «Слава Табе, слава», а заўтра — «Распіні Яго, распіні»...

— Ці будзе такі стан, што пісаць не хочацца? Альбо даводзіцца сябе прымушаць?

— Пісьменніцтва — гэта рамяство. Я нават не задумаўся: прымушаю, не прымушаю... Мне здаецца, гэта нечаканае адчуванне, якое патрэбна занатаваць, каб не знікла. Гэта азарэнне. Сеў пісаць — і яно пішацца. Часта я і сам не ведаю, чым скончыцца твор.

— У 1990 годзе вы стварылі фонд «Духоўная дыпламатыя». Што гэта за рух?

— Канцэпцыя «Духоўнай дыпламатыі» — супыніць канфлікты ў свеце (ваенныя, рэлігійныя, міжасабовыя і ўнутры краіны), але з дапамогай не традыцыйнай дыпламатыі, а духоўных каштоўнасцяў.

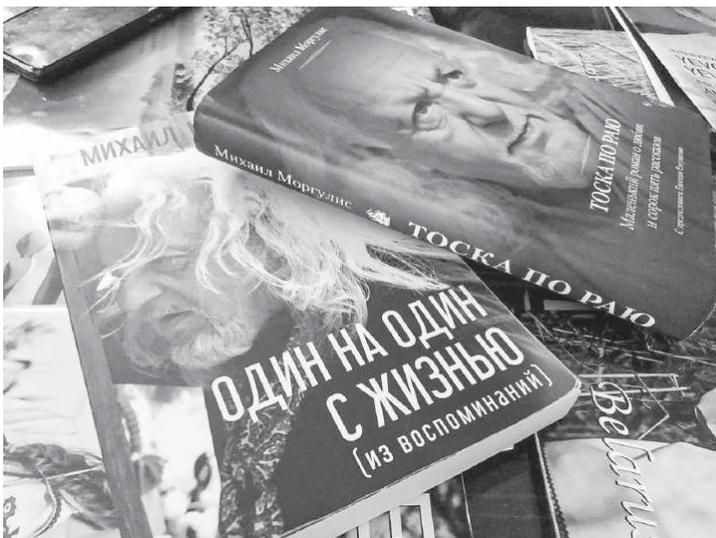
Вось, напрыклад, у В'етнаме была напалову грамадзянская вайна, канфлітавалі будысты, хрысціяне і мусульмане. Мы бралі Трыпітаку, Біблію і Каран і знаходзілі выказванні пра мір, любоў. Так і вырашылі непаразуменне. Бываюць, вядома, і правалы. Нават брацкія народы часам немагчыма прымірыць.

— Яшчэ вы стварылі арганізацыю «Хрысціянскі мост». Чым яна адрозніваецца ад «Духоўнай дыпламатыі»?

— Мэта «Хрысціянскага моста» — наладжваць паміж краінамі масты любові і даверу. Адзін з галоўных кірункаў — асвета. Я адкрыў «Славянскае хрысціянскае выдавецтва», быў яго галоўным рэдактарам. Мы надрукавалі каля 15 мільёнаў кніг, у тым ліку «Біблію», «Новы Запавет». Займаліся перакладамі на рускую мову, як мне здавалася, найлепшых пісьменнікаў свету. Пераклалі 114 аўтараў.

Асветніцкія праекты мы ладзілі ў Чачні і іншых гарачых пунктах. Дапамагалі дзецям. Але прыязджаем не толькі ў праблемныя краіны. Займаемся дабрачыннасцю ў Расіі, Украіне. У Беларусі дапамагалі інтэрнатам у Гомелі, Чэрвені, Івянцы... І гэтая справа будзе працягвацца!..

Гутарыў Зміцер АРЦЮХ

«Навучанне па абмене»:

амерыканская гісторыя XX і яшчэ крыху паэзіі

Школьную праграму па літаратуры не назавеш бездакорнай па многіх крытэрыях. Адным з прыкметных недахопаў у грамадстве лічаць амаль поўную адсутнасць замежнага кантэксту, асабліва кантэксту паэтычнага. І можна было б задацца пытаннем, маўляў, як нейкія агульнаадукацыйныя праблемы датычацца прафесійных літаратараў, творчай інтэлігенцыі, якая з'яўляецца аўдыторыяй нашай газеты, але практыка паказвае, што нават гэтыя аўтары ў большасці сваёй палемізуюць хутчэй з рускай і беларускай традыцыяй, чым з еўрапейскай, амерыканскай (і тым больш азіяцкай).

Чаму б не паспрабаваць запоўніць пэўныя прабелы і не зрабіць экскурс у замежную паэзію — напрыклад, амерыканскую? Нягледзячы на адносную маладосць, яна хутка ўвайшла ў сусветны літпрацэс, а ў XX стагоддзі канчаткова сфарміравала ўласны вектар развіцця. З сучаснымі дасягненнямі амерыканскай літаратуры можна будзе азнаёміцца на XXVII ММКВК (ЗША тут цэнтральны экспанент), а з яе гісторыі можна шмат чаму навучыцца.

Першы (ва ўсякім разе, першы храналагічна), каго прыгадваюць падчас гаворкі пра амерыканскую паэзію, несумненна, **Эдгар Алан По**, змрочны геній і гатычны

Галоўнае адкрыццё Сільвіі Плат — пераакцэнтаванне паэзіі з тэхнічнага фармалізму на псіхалагічна зараджаны экзістэнцыяльна-няўтульны апавед, што дапамагло псіхіятрыі даследаваць сувязі паміж псіхікай і творчасцю, а таксама дало амерыканскай літаратуры адно з найбольш уплывовых жаночых імёнаў.

прынц амерыканскай літаратуры. Акрамя згаданай гатыкі, па эстэтычна-гістарычным курсе По знаходзіцца акурат паміж літаратурай рамантызму і літаратурай сімвалізму. Гэтае «прамежкавае» становішча зрабіла яго важнай фігурай не столькі амерыканскай, колькі сусветнай літаратуры: спачатку праз прадсімваліста Бадлера (які перакладаў По) — да іншых французскіх (і далей сусветных, у тым ліку рускіх) сімвалістаў, потым яго паэтыка вярнулася на радзіму і стала натхненнем для прадстаўнікоў лацінаамерыканскага магічнага рэалізму. Што цікава — сучасныя крытыкі пры жыцці По не надта шанавалі яго талент. Але з цягам часу творчы метад Эдгара Алана По паказаў, што хоць чалавечыя нутры — цёмны калодзеж містычных перажыванняў, піць з гэтага калодзежа на парадак эфектыўней, чым пляваць.

Сусветны пераварот у паэзіі, які ў большасці еўрапейскіх краін перавёў сілаба-танічны верш з разрада «традыцыі» ў разрад «архаікі», — амаль цалкам заслуга **Уолта Уйтмена**. Поўны гуманістычна-метафізічнага эгацэнтрызму, Уйтмен насцеж адчыніў дзверы рытмічнай арганізацыі верша і гэтым зрабіў магутны крок у бок таго, каб паэтычны тэкст адарваўся ад літаратуры і перайшоў у стан асобнага мастацтва. Таму, зразумела, першымі, хто атрымаў у рукі гэты моцны інструмент свабоды, былі авангардысты: нельга ўявіць сабе рускі футурызм без далоні Уйтмена на сваім плячы: ці то хлебнікаўскія свабодныя

вершы, ці то моцнае ўніверсальна-лірычнае «я» Маякоўскага (з уітменаўскіх каранёў якога, дарэчы, у адной са сваіх эпіграм здэкаваўся Ясенін). Цяпер верлібр — агульнаеўрапейская норма, і толькі ў рэдкіх краінах з моцнай сілаба-танічнай традыцыяй (у той жа Расіі) ён яшчэ ў пошуках падыходаў да прызнання сябе ў якасці неэкзатычнай практыкі.

Адным з важных папярэднікаў мадэрнізму стала і **Эмілі Дзікінсан**. Яе паэтыка таксама змяніла правілы гульні: калі ранейшая метрычная паэзія была формацэнтрыйнай і дапускала «затычкі» на карысць рытму ці рыфмы, лакалізм Дзікінсан прывёў да сэнсацэнтрызму. У адрозненне ад двух папярэдніх аўтараў паэтка не столькі сусветная, колькі выключна амерыканская

Кадр з фільма «Супотка мёртвых паэтаў».

і, больш за тое, не мае выразнай лініі прадэўжальнікаў. Гэта можна патлумачыць індывідуалізмам яе «цёмнага» стыля, яго праведнай манатоннасцю. І хаця стыль Эмілі Дзікінсан падыходзіць хутчэй для сузірання, а не для нейкага практычнага асэнсавання, часам менавіта фіксаваная адлегласць паміж аўтарам і чытачом дазваляе зрабіць больш вынікаў, чым у сітуацыі поўнага паглыблення.

Непаўторным (у сваёй вернасці традыцыям) чынам займаўся паэзіяй **Роберт Фрост** — і гэта той самы выпадак, калі стары сябар лепшы за новых двух. Адносна рэвалюцыйных мадэрністаў паэт быў паслядоўным контррэвалюцыянерам: пакулы ў чытацкіх, разяўленых ад здзіўлення, ратах квітнелі свабодныя вершы і іншыя эксперыменты, Роберт Фрост актыўна працягваў лінію англійскага рамантызму. І хаця ў яго творах было нешта індывідуальнае, палеміка з эпохай, у аснове сваёй яны ўсё роўна заставаліся традыцыйнымі, за што тагачаснымі крытыкамі аўтар нават абвінавачваўся ў «літаратурным эскапізме». Аднак у гістарычным кантэксте існаванне такой паэзіі менавіта за кошт кантрасту да мадэрнізму і нейкіх сентыментальнасці да мінулых стагоддзяў аказалася цалкам апраўданым і знайшоў вялікую колькасць прыхільнікаў — і не толькі ў Злучаных Штатах. У параўнанні з творамі сучаснікаў паэзія Роберта Фроста звярталася да іншай аўдыторыі, існавала ў іншай парадыгме, што і дапамагло ёй, нягледзячы на знешнюю шаблоннасць, не толькі своеасабліва ўпісацца ў эпоху, але і ў нечым гэтую эпоху стварыць.

Ужо не праюкам, а паўнавартасным удзельнікам увайшоў у эпоху мадэрнізму **Эзра Паўнд**, увайшоў крокам размашыстым, але перарывістым. Пакулы у сям'ю мастацтва паступова ўключаліся новы чалец — кінамастацтва, паэзія актыўна пачала засвойваць прапанаваны ім інструментарый. У гісторыі літаратуры Паўнд застаўся дзякуючы сваёй мантажнасці і поліфанічнасці: ранні Паўнд значодзіцца ў пастаянным руху паміж рознымі культурамі і мовамі, а позні нават выходзіць па-за межы ўмоўнай «паэтычнай мовы» і пераплітае ў верхах розныя тэкставыя інкарнацыі: ад навуковых артыкулаў да газетнай публіцыстыкі. Пры гэтым паэт ствараў уласную эпоху, але ішоў не шляхам Уолта Уйтмена, які пры ўсёй сусветнай велічыні свайго таленту перавынаходзіў лакальны амерыканскі

роздумы з вялікай колькасцю інтэртэксту — усё гэта рысы маладога Эліята, у якіх прачытваецца блізкасць да творчага метаду Джэймса Джойса, з якім (як і з Эзрай Паўндам) быў наладжаны моцны творчы дыялог. З часам гуліўія інтанацыі саступілі больш сур'ёзным і трагічным, і гэта ў нейкай ступені зрабіла творы толькі мацнейшымі і больш манументальнымі. Творчасць Томаса Эліята стала маяком для творчых пошукаў многіх постмадэрністаў, сярод якіх былі і прадстаўнікі так званай Другой хвалі рускага авангарду.

Паэзія **Сільвіі Плат** стала крокам наперад у жаночай (і не толькі) спавядальнай лірыцы. І калі на імгненне засяродзіцца на жаночым аспекце ды згадаць словы Ганны Ахматавай «Я научила женщин говорить...», можна зразумець, што Ахматава хутчэй толькі навучыла жанчын пісаць вершы, а Плат — менавіта гаварыць. Аснова яе паэзіі — дэпрэсіўныя спеводзі па матывах уласнай біяграфіі, пры гэтым на біяграфізм зроблены такія моцны ўпор, што часта без ведання кантэксту вершы не паддаюцца дакладнай расшыфравцы. Але, згодна з задумай аўтаркі, гэта не надта і патрэбна, бо пэўная доля тэксту павінна працаваць на эмпатычным узроўні і дзякуючы гэтаму змяшчаць чытача ў сугучны вопыт паэтэсы псіхалагічны стан. Галоўнае адкрыццё Сільвіі Плат — пераакцэнтаванне паэзіі з тэхнічнага фармалізму на псіхалагічна зараджаны экзістэнцыяльна-няўтульны апавед, што дапамагло псіхіятрыі даследаваць сувязі паміж псіхікай і творчасцю, а таксама дало амерыканскай літаратуры адно з найбольш уплывовых жаночых імёнаў.

У поўным прэваліраванні думкі над формай верша, у яе эмацыянальным шчырым разгортванні Сільвію Плат можа нагадаваць паэт **Ален Гінзберг**, але замест унутранай і ў большасці закрытай самарэфлексіі паэзія Гінзберга (як удзельніка гучнага контркультурнага руху бітнікаў) накіравана не толькі ўнутр, але і наверх, у амерыканскі сацыюм, у сваё пакаленне. І гэта толькі адзін бок падабенстваў, на другім — эпас Уолта Уйтмена, які ў інтэрпрэтацыі Гінзберга пазбаўляецца залішняга пафасу, напышлівага паэтызму, складаных вобразаў і пакідае ад сябе толькі інтанацыйна-прачыны шкільет, што не дазваляе творам разваліцца ў рытарычна-прапагандыстскую кашу. Такая паэтыка — заслуга не толькі самога аўтара, але і эпохі складаных сацыяльных і палітычных хваляванняў, якая панавала ў ЗША ў пасляваенныя гады. Нягледзячы на першапачатковую арыентацыю Алена Гінзберга на родную краіну, яго вершам удалося адлюстраваць посткалініяльнае становішча ўсяго сусвету, а рэха тагачасных спрэчак нават сёння дае падставу для выкарыстання блізкіх танальнасцяў ці асобных іх частак сярод паэтаў-сучаснікаў.

Амерыканская паэзія (з улікам існавання старэйшай кроўнай сястры ў асобе англійскай і наогул заходнеўрапейскай) усяго за некалькі стагоддзяў не толькі змала адасобіцца ад каранёў і займае уласную гісторыю, але і стварыць цэлы шэраг унікальных практык, якія сваёй творчай смеласцю ўжо самі натхнялі Еўропу і робяць гэта па сёння. Застаецца спадзявацца, што ў когонебудзь з тых, хто забываўся ў сусвецкіх сваіх лакальных паэтычных традыцый, працнецца жаданне паспрабаваць пісаць па-новаму. Бо сусветнай літаратуры дакладна не атрымаецца без выхаду за межы звыклага.

Данііл ЛЫСЕНКА

...сучасныя крытыкі пры жыцці По не надта шанавалі яго талент. Але з цягам часу творчы метад Эдгара Алана По паказаў, што хоць чалавечыя нутры — цёмны калодзеж містычных перажыванняў, піць з гэтага калодзежа на парадак эфектыўней, чым пляваць.

адначасова тэарэтычным і практычным падручнікам па стварэнні новай паэтычнай мовы — мовы, якая крыху пазней зробіць паэзію з'явай шырэчайшай за само жыццё.

Агульным адчуваннем паэтычнага матэрыялу падобны да Эзры Паўнда **Томас Эліят** — паэт з роднасным імкненнем да шматгалосся. Аднак шматгалоссе гэтае іншага кшталту: калі Паўнд у сваіх тэкстах выходзіць па-за межы паэзіі, эксперыменты Эліята адбываюцца выключна ў межах літаратуры, то-бок хор яго паэзіі — хор іншых літаратурных тэкстаў. Напэўна, таму паэт называў сябе «класіцыстам», хаця ўнутрытэкставае асяроддзе вершаў заставалася выключна мадэрнісцкім. Стылістычныя перапады, спалучэнне «высокага» і «нізкага», філасофскія

Праграма ўдзелу Саюза пісьменнікаў Беларусі ў XXVII Мінскай міжнароднай кніжнай выстаўцы-кірмашы

Пляцоўка Саюза пісьменнікаў Беларусі Арганізатар: ГА «Саюз пісьменнікаў Беларусі»

5 лютага
11.00 — 18.00 Аўтограф-сесія: Навум Гальпяровіч, Наталія Касцючэнка, Аліна Легастаева, Анатоль Матвіенка, Анатоль Эзэка, Вольга Паўлючэнка, Валерый Максімовіч, Вольга Нікольская, Міхась Пазнякоў, Лізавета Палеес, Іван Юркін, Святлана Быкава, Сяргей Клімковіч, Рыгор Саланец, Кацярына Хадасевіч-Лісава.

12.00 — 13.00 Прэзентацыя «Беларуская зямля — лёсу майго суквецце» Віцебскага абласнога аддзялення СПБ.

13.00 — 14.00 «Зямля бацькоў». Паэтычна-музычная праграма Кастуся Цыбульскага з удзелам артыстаў эстрады.

14.00 — 15.00 Прэзентацыя новых міжнародных практаў у гонар 75-годдзя Вялікай Перамогі. ГА «Саюз пісьменнікаў Беларусі» сумесна з Грамадскай Палатай Саюзнай дзяржавы. З удзелам паэтаў Навума Гальпяровіча, Міхася Пазнякова, Валянціны Паліканінай, Таццяны Купрыянец.

16.00 — 16.30 Клуб «Спадарыня»: «Читают женщины стихи...». Вядучая — пісьменніца Тамара Бунта.

16.30 — 17.00 Прэзентацыя кнігі Людмілы Можуховой «Лонданская школа дыпламатычнага пратакола» з удзелам асацыяцыі ветэранаў МЗС Беларусі (да 100-годдзя дыпламатычнай службы Беларусі).

17.00 — 17.30 Прэзентацыя кнігі Рыгора Саланца «Афганскі пленнік», «Люкс для адзіночак душы».

6 лютага

10.00 — 18.00 Аўтограф-сесія: Тамара Бунта, Анатоль Аўруцін, Аліна Легастаева, Таццяна Жылінская, Юрась Нерагок, Алена Папова, Вольга Любашына, Надзея Буранава, Жанна Туміловіч, Дзмітрый Пятровіч, Мікалай Смірнов, Славамір Даргел.

11.00 — 11.30 Прэзентацыя па творах паэты Ірыны Карнаухавай «Адлюстраванне».

11.30 — 12.00 Творчая імпрэза з паэсай Алінай Легастаевай «Вяртаюся дамоў».

12.00 — 13.00 Праграма «Брэст літаратурны» Брэсцкага абласнога аддзялення СПБ. Прэзентацыя фотавыстаўкі Аляксея Скакуна, прысвечаная жыццю літаратараў Брэстчыны.

13.00 — 14.00 Літаратурна-музычная праграма «Зямля, дзе пачаўся мой лёс» з удзелам пісьменнікаў Гродзенскага абласнога аддзялення СПБ і спевакоў.

14.00 — 15.00 Прэзентацыя беларуска-польскага альманаха «Масты» з удзелам паэтаў Гродзенскага, Мінскага абласных аддзяленняў СПБ і літаратараў Польшчы.

16.00 — 16.30 Прэзентацыя новых кніг Сяргея Трахімёнка «По следам Таманцева» (серыя «Дзеці вайны»), «Бог любіць Одессу» (серыя «Бібліятэка Саюза пісьменнікаў Беларусі»), выпушчаных у выдавецтва «Чатыры чвэрці».

16.30 — 17.00 Прэзентацыя серыі «Несур'ёзна пра сур'ёзнае» з удзелам Міхася Пазнякова, Казіміра

Камейшы, Міколы Маляўкі, Анатоля Эзэка, Алеся Камароўскага і іншых (вядучы — Яўген Хвалей).

17.00 — 18.00 Прэзентацыя кнігі «Бессмертие великого подвига» з удзелам аўтараў Анатоля Аўруціна, Мікалая Іванова, Міхася Пазнякова, Уладзіміра Макарава, Уладзіміра Тулінава, Таццяны Купрыянец.

7 лютага

10.00 — 18.00 Аўтограф-сесія: Таццяна Атрошанка, Наталля Батракова, Таццяна Купрыянец, Кацярына Роўда, Алена Баскірская, Уладзімір Тулінаў, Сяргей Трахімёнка, Іна Фралова, Сяргей Слюсарэнка, Віталій Кірпічэнка, Вольга Сакалова, Яна Явіч, Аляксей Шаўцоў, Ірына Карнаухава.

10.00 — 11.00 Творчая імпрэза «Сузор'е птушкі» малых паэтэс Мінскага гарадскога аддзялення СПБ Настасі Кузьмічовай, Вольгі Нікіценкі.

11.00 — 12.00 Прэзентацыя кнігі Аляксандра Авер'янава «Мой друг гітара» з удзелам польскага паэта-перакладчыка Аляксандра Наўроцкага.

13.00 — 14.00 Прэзентацыя па творах магілёўскіх літаратараў «Крылаў неба бяскрайні размах» з удзелам навучэнцаў тэатральнай студыі «В точку!» (кіраўнік — член савета МАА ГА СПБ В. Ю. Бялова, ДВА «Магілёўская дзіцячая школа мастацтваў № 1»).

14.00 — 15.30 Літаратурна-музычная кампазіцыя «Ад прадзедаў спакон вякоў» Гомельскага абласнога аддзялення СПБ. Розыгрыш прызоў па выніках віктарыны — кніг з аўтографамі літаратараў — лаўрэатаў Гомельскай абласной літаратурнай прэміі імя К. Тураўскага.

15.30 — 16.30 Прэзентацыя кнігі юнага аўтара Сафіі Ворсы (пераклад Зой Падліпскай) пры ўдзеле дзіцячага тэатра Кацярыны Саковіч «Тэатр без межаў». Аўтограф-сесія Сафіі Ворсы і Зой Падліпскай.

16.30 — 17.00 «Маршрутамі літаратурнай дыпламатыі: Беларусь — Сербія». Прэзентацыя кнігі членаў Мінскага абласнога аддзялення СПБ (А. Карлюкевіч, С. Быкава, М. Кобец), выданыя ў 2019 годзе ў Сербіі ў перакладзе на сербскую мову Даяны Лазаравіч.

17.00 — 18.00 Прэзентацыя кнігі Лізаветы Палеес «Я буду піль любовь» і Таццяны Атрошанкі «Я слышу музыку во мне».

8 лютага

10.00 — 18.00 Аўтограф-сесія: Таццяна Дамаронак, Людміла Воранава, Уладзімір Кулічэнка, Аляксандр Плавінскі, Мікола Чарняўскі, Наталля Саветная, Іван Юркін, Андрэй Сідарэйка, Валянціна Паліканіна, Андрэй Скарынін, Дзмітрый Краскоўскі, Аляксандр Быкаў, Людміла Круцік, Рэгіна Рэўтовіч, Барыс Савінаў, Галіна Нічыпаровіч, Марыя Шабанец, Уладзімір Цанунін.

10.00 — 10.30 Прэзентацыя кнігі Валерыя Максімовіча «Пакуль шышына квецёна гарыць», «Любви дарованной мгновенья».

10.30 — 11.00 Творчыя партрэты сучаснікаў. Інтэрв'ю Вольгі Паўлючэнкай з вядомымі мастакамі Беларусі ў кнізе «Малюнак пад кніжнай вокладкай».

12.00 — 13.30 Прэзентацыя «Пад зоркай духоўнасці» Мінскага абласнога аддзялення СПБ. Падвядзенне вынікаў і ўзнагароджанне пераможцаў конкурсу духоўнай творчасці «Светач духоўнасці».

14.30 — 15.30 Прэзентацыя кнігі маладых пісьменнікаў Кацярыны Роўды, Аляксандра Паршанкова, Кацярыны Стройлавай, Маргарыты Латышкевіч, Вольгі Нікіценкі.

15.30 — 17.00 Прэзентацыя зборніка паэзіі «Дакраўніца да святання» народнага клуба кампазітараў і паэтаў «Жывіца» Мінскага абласнога цэнтра народнай творчасці.

17.00 — 18.00 Прэзентацыя зборніка «Над прапастю зямнога рая» з удзелам паэтаў Мінскага гарадскога аддзялення СПБ.

9 лютага

10.00 — 14.00 Аўтограф-сесія: Тамара Бунта, Генрых Тарасевіч, Валерый Чудаў, Уладзімір Дарашэвіч, Уладзімір Тулінаў.

12.00 — 13.30 Прэзентацыя кніжных навінак 2019 года членаў Мінскага абласнога аддзялення ГА «Саюз пісьменнікаў Беларусі» (А. Быкаў, С. Быкава, Н. Голубева, У. Цанунін, Р. Саланец, А. Грынкін, У. Рунцэвіч, Д. Краскоўскі). Аўтограф-сесія.

7 лютага

Выставачны комплекс

14.00 — 15.00 Н. Батракова, Т. Лісіцкая. Жаночы раман як асобная плынь у сучаснай айчынай літаратуры. Крутлы стол.

Арганізатар: ГА «Саюз пісьменнікаў Беларусі».

16.00- 17.00 Сучасная беларуская фантастыка. Праблемы і напрамкі. Крутлы стол.

Арганізатар: ГА «Саюз пісьменнікаў Беларусі».

7 лютага

Дом літаратара, г. Мінск, вул. Фрунзэ, 5

12.00 — 13.30 — круглы стол «Пісьменніцкая супольнасць у захаванні Вялікай Перамогі і адносінах з саюзнікамі па антыгітлераўскай кааліцыі».

Арганізатары: ГА «Саюз пісьменнікаў Беларусі», Грамадская Палата Саюзнай дзяржавы.

8 лютага (субота)*:

9 лютага (нядзеля)*:

10.00 — 15.00 — аўтограф-сесія пісьменнікаў, членаў Рэспубліканскага грамадскага аб'яднання «Беларускі літаратурны саюз «Полацкая галіна»», дзень Брэсцкай і Гродзенскай абласцей.

10.00 — 12.00 — літаратурныя чытанні членаў РГА «Беларускі літаратурны саюз «Полацкая галіна»»: Брэсцкае, уключаючы Пінск (звіязчана паэтка Ніна Енбулаева), Лідскае (паэты Руслан Півавараў, Святлана Мельнікова, Ганна Рэлікоўская), Мінскае (паэты Ілона Мірановіч, Маргарыта Багдановіч, празаік Святлана Гаспаравіч і інш.) аддзяленні.

* — у праграму могуць быць унесены змены.

Праграма ўдзелу РВУ «Выдавецкі дом «Звезда»»

ў XXVII Мінскай міжнароднай кніжнай выстаўцы-кірмашы

Месца правядзення: адміністрацыйны комплекс па адрасе: г. Мінск, пр. Пераможаў, 14.

Цэнтральная пляцоўка

7 лютага

15.30 — 16.00 — фотавыстаўка Уладзіслава Цыдзіка «Бачу Беларусь такой» і прэзентацыя зборніка паэзіі і прозы сучасных беларускіх аўтараў «Мая Радзіма» (кніга прысвечана Году малой радзімы).

8 лютага

10.30 — 11.00 — прэзентацыя кнігі Ірыны Буторынай «Казкі для сяброў».

12.30 — 13.00 — творчая сустрэча з пісьменнікам, журналістам-мжнароднікам і публіцыстам Інэсай Плескачэўскай, прэзентацыя кнігі «Гістарычныя прагукі з Францыскам Скарынам».

9 лютага

11.00 — 12.00 — прэзентацыя кнігі Ягора Конева «Зданы Парадніцы», аўтограф-сесія.

13.30 — 14.00 — прэзентацыя альбома «Акварэльны сусвет Вячаслава Паўлаўца», выстаўка акварэляў мастака.

Канферэнц-зала

5 лютага

13.00 — 14.00 — урачыстае падвядзенне вынікаў II тура конкурсу «Слаўная кампанія: рэАНИМАцыя», прысвечанага пісьменнікам XIX стагоддзя; уручэнне дыпломаў і прэміі пераможцам.

Арганізатары: рэдакцыя часопіса «Малодосць», кафедра гісторыі беларускай літаратуры БДУ.

6 лютага

13.00 — 14.00 — круглы стол «Праблемы гісторыі на старонках сучаснасці».

Арганізатары: рэдакцыя часопіса «Малодосць», кафедра гісторыі беларускай літаратуры БДУ.

Вызныя мерапрыемствы

5 лютага

13.00 — у межах акцыі «Чытаем разам са «Звездай»» прэзентацыя кнігі Міхаіла Дзеравянкі «Секундочка», «Мишуткины сказки» на базе краны «Кнігаполіс» ААТ «Белкніга».

13.00 — у межах акцыі «Звезда» сустракаецца з сябрамі прэзентацыя кнігі «Слоны с луны» Уладзіміра Мазго на базе дзіцячай бібліятэкі № 22 г. Мінска.

6 лютага

12.00 — у межах акцыі «Чытаем разам са «Звездай»» прэзентацыя кнігі Анатоля Эзэка «Як Гаўка ў космас збіраўся», «Птушыныя арэлі», «Непаслухмяны Чмелік» на базе краны «Кнігарня пісьменніка» ААТ «Белкніга» з удзелам аўтара.

13.00 — у межах акцыі «Звезда» сустракаецца з сябрамі прэзентацыя кнігі «Ключ ад Вялікай Каштоўнасці» Кацярыны Хадасевіч-Лісавай.

7 лютага

14.00 — прэзентацыя кнігі «Легендарныя героі беларускай гісторыі XI—XIX стст.» на базе Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры.

Дзіцячая пляцоўка

5 лютага

16.30 — 17.00 — эквіватарына і майстар-клас «Другое жыццё адходаў» ад часопіса «Родная прырода».

17.30 — 18.00 — прэзентацыя кнігі Яны Явіч «Утёна во Францыі».

7 лютага

12.30 — 13.00 — прэзентацыя кнігі-квесту Кацярыны Хадасевіч-Лісавай «Ключ ад Вялікай Каштоўнасці».

13.00 — 14.00 — прэзентацыя кнігі «Ні секунды цішыні» Зміцера Юргаева.

15.00 — 16.00 — прэзентацыя кнігі «Бася і яе чароўны свет» Надзеі Бука.

8 лютага

12.30 — 13.00 — прэзентацыя кнігі Ірыны Карнаухавай «Ах які сёння дзень».

15.00 — 16.00 — пастаноўка «Дуб і Крумкач».

9 лютага

12.00 — 13.00 — прэзентацыя кнігі Ларысы Калужэнінай «Кот Зялёнкі».

Стэнд выдавецтва

5 лютага

15.00 — 16.00 — прэзентацыя рубрыкі «Клуб пчяляроў» часопіса «Родная прырода». Дэгустацыя мёда, кансультацыя ад вядучых пчяляроў Беларусі.

6 лютага

15.00 — 16.00 — прэзентацыя кнігі «Легендарныя героі беларускай гісторыі XI—XIX стст.», аўтограф-сесія.

7 лютага

13.00 — 15.00 — прэзентацыя кнігі Паўла Гушынца «Тата, раскажы пра мяне гісторыю», аўтограф-сесія.

8 лютага

13.00 — 14.00 — аўтограф-сесія пісьменніцы Людмілы Рублёўскай.

9 лютага

Прэзентацыя кнігі Сяргея Трахімёнка «З'ехаць у Парыж», серыя «Бібліятэка часопіса «Нёман»».

Глеб ОТЧЫК:

«Прадстаўіць Беларускі саюз мастакоў як маштабную арганізацыю»

Напрыканцы снежня ў Палацы мастацтваў адбылася важная падзея. Прайшоў XXIII з'езд Беларускага саюза мастакоў, дзе быў абраны новы старшыня творчай арганізацыі. Ём стаў 36-гадовы мастак Глеб Отчык, які, на думку калег па цэху, вызначаецца мэтанакіраванасцю і шчырым стаўленнем да мастацтва. Якія змены адбудуцца ў саюзе, што трэба зрабіць для павышэння аўтарытэту ўстановаў і як наладзіць здаровую канкурэнцыю паміж прадстаўнікамі БСМ, Глеб Отчык раскажаў карэспандэнту «ЛіМа».

— Глеб Анатольевіч, пасада для вас хоць і стала новай, тым не менш, вы ў Беларускім саюзе мастакоў прапрацавалі намеснікам старшыні некалькі гадоў, а значыць, ведаеце многія тонкасці, якія існуюць у сістэме функцыянавання арганізацыі. Якую выбіраеце мадэль кіравання: прытрымліваецеся існуючага ладу або дзейнічаеце па новых стратэгіях?

— Так, цяпер я дакладна разумею, што мой трохгадовы досвед намесніка старшыні Беларускага саюза мастакоў даў плён. І мне не трэба было ўлівацца ў новую пасаду, быццам у нешта невядомае. Бо ведаю, якія працэсы ў саюзе запушчаны, а якія — не. Ведаю, да чаго імкнуцца і чаго нам не хапае. Сёння я маю зносіны з дырэктарамі музеяў, галерэй, з прадстаўнікамі розных кірункаў культурнай сферы і слухаю іх прапановы, заўвагі. Мне здаецца, што нам неабходна ўзаемадзеянне і выразная структура сумеснай працы. Акрамя таго, я вучуся вопыт замежных партнёраў. Наш саюз цесна ўзаемадзеінічае са шведскім і нарвежскім саюзамі мастакоў. Мы маем магчымасць назіраць за іх досведам і пераймаць яго.

Без канкурэнцыі саюза не можа быць у прынцыпе. Перыядычна ў нас з'яўляюцца заказы, менавіта яны фарміруюць канкурэнтаздольнае асяроддзе. Такая ж сітуацыя — з адборам работ мастакоў для рэспубліканскіх выставак. Таму важным падаецца пытанне здаровай канкурэнцыі. Для гэтага ў нас павінна быць празрыстасць і адкрытасць. Калі мы будзем адкрытыя і створым аднолькавыя ўмовы для ўсіх, то зможам пабудаваць сістэму правільнага, паважлівага стаўлення адзін да аднаго сярод сяброў саюза.

Для мяне важна сёння захаваць традыцыі, напрацоўкі, багацце, якое ёсць, і прымножыць у сучасных рэаліях. Бо адна мадэль не можа існаваць некалькі дзесяцігоддзяў. БСМ зарадзіўся ў 1938 годзе. Часы былі абсалютна розныя: і ўзлёт, і складаныя перыяды, але патэнцыял наш заўсёды быў маштабны, бо ў Беларусі як нарадзілася, так і нараджаюцца на дзів таленавітыя мастакі. Іх ведаюць на міжнароднай арэне, але ведаюць паасобку, а не як агульную структуру, гатовую развіцця. Гэта яшчэ адна з маіх мэт у якасці старшыні — прадстаўіць саюз як маштабную арганізацыю, якая даражыць сваімі аўтарамі. Для гэтага мастакам трэба дапамагаць рэалізоўвацца як у нашай краіне, так і за яе межамі.

Першым важным крокам лічу стварэнне інтэрнэт-рэсурсу, дзе будзе размешчана інфармацыя пра сяброў саюза. Нам такой базы не хапае даўно. А так чалавек зойдзе ў інтэрнэт, уявіць прызвішча, напрыклад, Тоўсцік, і адразу ўбачыць, у якім стылі аўтар працуе, прачытае яго біяграфію. Гэта будзе інфармацыйная пляцоўка Беларускага саюза мастакоў, якая распылае пра ўсе падзеі, што адбываюцца ў нашай арганізацыі, і дапамагае абмяркоўваць праблемныя моманты, праводзіць анлайн-канферэнцыі. У снежні прайшоў з'езд (праводзіцца раз на тры гады), людзі пагугарылі і раз'ехаліся. А што далей? Напрыклад, не заўсёды старшыні абласных аддзяленняў паспяваюць данесці інфармацыю аб сваёй дзейнасці ў поўным аб'ёме. Таму кантакт павінен быць заўсёды, каб творцы ведалі, што саюз — гэта іх апірышча.

— Чаго яшчэ не хапае сёння Беларускаму саюзу мастакоў?

— Безумоўна, рэкламы. Я ўпэўнены, што Саюз мастакоў павінен больш заўважыць пра сябе. Прычым форма рэкламы павінна быць новай, прагрэсіўнай: не толькі правядзенне выстаўкі, каб проста паставіць

птушачку, а стварэнне цікавага праекта, які прыцягне ўвагу шырокага кола. Выстаўкі часта наведваюць адны і тыя ж людзі. Значыць, усе астатнія пра нас проста не ведаюць — мы павінны папрацаваць над гэтым, арганізоўваць запамінальныя мерапрыемствы.

Напрыклад, цяпер у нас у планах — зрабіць выстаўку, прысвечаную IT-тэхналогіям, паказаць, як тэхналогіі паўплывалі на сучаснага мастака і яго свет. Аўтары вельмі загарэліся гэтай ідэяй. У 2017 годзе мы ўжо рабілі выстаўку «Apple-смак», прысвечаную яблыку, і прасачылі за тым, як яблык у асяроддзі мастакоў ператварыўся ў сапраўдны брэнд. Магчыма, такі падыход у арганізацыі праекта адкрые яшчэ ніякай брэндаў.

— А вы не баіцеся, што калі здарыцца кантакт IT-тэхналогіяў з творчасцю, грань сучаснага і высокага мастацтва пачне сцірацца?

— Думаю, у нашых рэаліях гэтага баяцца не варта. Мы ўжо арганізоўвалі невялікі праект, дзе ўдзельнічалі 12 мастакоў. Зрабілі календары з кампаніяй SOFT і ўбачылі, як сёння тэхналогіі могуць ўзаемадзеінічаць з творчымі структурамі. Атрымалася досыць пановаму, і мастацтва не абсяцэннілася, а набыло новую якасць, стала больш інтэрактыўным. Гэта быць цікава.

Ды і наогул, на мой погляд, сёння мастак павінен адлюстроўваць той час, у якім мы жывём, раскрываць актуальныя і запатрабаваныя тэмы. Гісторыя мастацтваў дэманструе, што мастакі заўсёды паказвалі час, давалі чалавеку імпульс да разумення. У 2017 годзе ў межах саюза ладзіўся праект «Мірны час». Беларуская аўтарская каманда паказала праз сваю творчасць, наколькі хісткі сёння свет. Гэта ж добрая тэма для разважанняў. А ў цэлым — прыклад актуальнага мастацтва. Менавіта ў такім кірунку трэба рухацца. Не змыкацца ў сваёй келлі, а з дапамогай мастацтва вырашаць пытанні палітычныя, міжнародныя, сацыяльныя і нават эканамічныя.

— Беларускі саюз мастакоў для такой маленькай краіны, як наша, — арганізацыя маштабная. Але аўтарытэт яе сярод мастакоў стаў падаць. Хтосьці не задаволены падтрымкай, камусьці мала канструктыўнага падыходу ў вырашэнні, напрыклад, бытавых праблем. Ці будзеце вы працаваць над іміджам БСМ? Ці вызначана ўжо прыкладная стратэгія?

— У мяне ёсць два прынцыповыя напрамкі. Першы — развіццё міжнародных адносін. Беларускі саюз мастакоў на высокім узроўні ацэнены ў тым жа Кітаі. І тое, што нам там пабудавалі базу, шмат аб чым кажа. З іншымі краінамі мы таксама павінны размаўляць і выходзіць на кантакт. Пашырэнне межаў і правільнае пазіцыянаванне дапамогуць шырока папулярываць творчасць нашых мастакоў.

Другі шлях — кантакт з нашымі ўладамі. Нават калі ўспомніць гісторыю, аўтарытэтным БСМ быў тады, калі сам Машэраў прыходзіў на выстаўкі ў Палац мастацтваў, калі наведваў майстэрні. Я ўпэўнены, што цесны кантакт з горадам, Міністэрствам культуры і іншымі органамі дазволіць нам зрабіць пэўныя крокі наперад. Мастацтва — кампанент элітарны, пра яго трэба казаць, трэба паказваць.

Да саюза часта ставяцца несур'ёзна. Думаюць, ну, малююць там і малююць. А нам жа ёсць чым ганарыцца. Акрамя жывапісцаў, у нас ёсць цудоўныя керамісты, унікальныя графікі, выдатныя мастацтвазнаўцы і гэтак далей. Іх трэба выводзіць у свет больш актыўна.

— Калі казаць пра аддзяленне Саюза мастакоў, якое можна назваць самым прагрэсіўным?

— На гэтую тэму размаўляць складана, таму што пэўных градацый у гэтым пытанні няма. У нас самая вялікая секцыя жывапісу. Там шмат мастакоў, якія наведваюць пленэры, ладзяць замежныя выстаўкі. Калі ўзяць секцыю скульптуры, то іх работа заўважная па тым, колькі ў краіне ўсталёўваецца манументаў, якая праца вядзецца над мемарыяльнымі комплексамі. Гэтая секцыя вельмі актыўная, яна заўсёды сябе працягвае на рэспубліканскіх выстаўках. Секцыя тэкстылю і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва таксама папулярывае сваю творчасць. Тая ж секцыя «Традыцыя», у якой дваццаць чалавек, не менш канкурэнтна заяўляе пра сябе. Нельга не адзначыць аддзяленне графікі, якое за тры гады правяло вялікую колькасць выставак.

Таму ў нас няма слабага звяна. Але цяпер мы дапрацоўваем палажэнне аб маладзёжнай секцыі. З-за таго, што ў нас сёння слабая інфармацыйная падтрымка, многія студэнты не ведаюць, як функцыянуе Беларускі саюз мастакоў. А насамрэч усё досыць нескладана: можна сабраць раз на паўгода ў актовую залу студэнтаў-выпускнікоў розных спецыяльнасцей і раскажаць пра тое, што з сябе сёння уяўляе БСМ. Саюз робіць стаўку на моладзь.

— У вас ёсць жывапісцы, скульптары, графікі, тэкстыльшчыкі... У кім сёння яшчэ мае патрэбу саюз?

— На самай справе ў нашай структуры не да канца раскрыты патэнцыял мастацтвазнаўцаў. Бо яны з'яўляюцца голасам саюза і таксама могуць папрацаваць над рэкламай структуры. Хацелася б раз на год выпускаць часопіс, дзе былі б разабраны актуальныя для нас праблемы.

Паколькі Беларускі саюз мастакоў сёння існуе толькі на ўласныя сродкі, многія задуманыя працэсы зацягваюцца. Але ўсе нашы выстаўкі, як правіла, акупляюцца. Вядома, сёння складана казаць аб продажах: у Беларусі арт-рынку няма. Але дзякуючы такім праектам, як «Арт-Мінск» і «Восеньскі салон з Белгаспрамбанкам», тэндэнцыя пачынае з'яўляцца.

— Ці ёсць сёння канкурэнцыя ўнутры саюза? У чым яна выяўляецца?

— Без канкурэнцыі саюза не можа быць у прынцыпе. Перыядычна ў нас з'яўляюцца заказы, менавіта яны фарміруюць канкурэнтаздольнае асяроддзе. Такая ж сітуацыя — з адборам работ мастакоў для рэспубліканскіх выставак. Таму важным падаецца пытанне здаровай канкурэнцыі. Для гэтага ў нас павінна быць празрыстасць і адкрытасць. Калі мы будзем адкрытыя і створым аднолькавыя ўмовы для ўсіх, то зможам пабудаваць сістэму правільнага, паважлівага стаўлення адзін да аднаго сярод сяброў саюза.

— Хутка ў Мінску адкрыецца XXVII кніжная выстаўка-кірмаш. Гэта яркае падстава пагаварыць аб развіцці кніжнай графікі ў Беларусі. Ці ёсць, на ваш погляд, перспектывы ў гэтай сферы ў нашай краіне?

— Кніжная графіка — від мастацтва, які сёння запатрабаваны. Прычым нашых кніжных графікаў прымаюць не толькі ў Беларусі, але і ў многіх замежных краінах. Ведаю, што беларускім аўтарам паступае мноства заказаў на кніжную ілюстрацыю з Японіі і Кітая. Яны досыць паспяхова працуюць на гэтым рынку. Я ўпэўнены, што гэты жанр заўсёды будзе актуальны і запатрабаваны. Цікава, што ў Беларусі ёсць кніжная графіка як класічная, так і інавацыйная. У нашым саюзе створаны ўсе ўмовы, каб жанр кніжнай графікі працягваў развіццё.

— Глеб Анатольевіч, прыходзіць на новае месца заўсёды цяжка. І хай нават вы ведаеце работу саюза знутры, сёння прадстаўнікі БСМ чакаюць ад вас новых рашэнняў. З чаго вы пачалі сваю работу і якія планы на далейшае развіццё структуры?

— На сёння ў Беларускага саюза мастакоў ёсць важны груз — гэта стратнае прадпрыемства «Барысаўскі мастацкі камбінат». І першая наша задача — дапамагчы людзям, якія там працуюць, і паспрабаваць выйсці з крызісу. Трэба адстаяць нашы правы на майстэрні і льготы. Вядома, гэта гаспадарча-бытавыя моманты, але без іх, на жаль, немагчыма будучыня структуры. Паралельна па магчымасці будзем вырашаць праграму бюджэту, міжнародных сувязей. І яшчэ адна важная задача — стварэнне энцыклапедыі. Апошняя выйшла ў 1998 годзе. За гэты час шмат мастакоў памерла, прыйшло шмат новых, хацелася б асучасніць базу. Гэта першачарговыя задачы, якія я паставіў перад сабой.

Вікторыя АСКЕРА

Ад якаснага джаза да захапляльных экскурсій

Топ-5 яркіх фестываляў Беларусі, якія можна наведаць у найбліжэйшы час

Беларусь у свеце лічаць вельмі цікавай краінай. Гэта, безумоўна, звязана з гістарычным аспектам, але нельга забываць і пра сучаснасць. Сёння ў краіне ладзіцца шмат мерапрыемстваў, фестываляў, якія дазваляюць не проста ўзняць настрой, але і зразумець глыбіню душы нашай Сінявокай. Карэспандэнт «ЛіМа» падрыхтавала падборку найцікавейшых мерапрыемстваў, якія адбудуцца ў хуткім часе.

1. Масленіца ў Белаўежскай пушчы

Сёлета зіма атрымалася вельмі цёплай, але гэта не значыць, што яе провады будуць адкладзены. Так, у канцы лютага ў Белаўежскай пушчы традыцыйна адсвяткуюць Масленіцу.

Беларускі Дзед Мароз зьбірае з усёй краіны чараўнікоў-памочнікаў, якія маюць свае навагоднія рэзідэнцыі, для абмену казачнымі сакрэтамі і стварэння Саюза Дзедаў Марозаў Беларусі.

Для гасцей сядзібы ў Белаўежскай пушчы будуць арганізаваны маладзечкія забавы, разнастайныя квэсты, традыцыйныя масленічныя пачастункі — нацыянальныя беларускія напоі і кулінарныя стравы. Сустрэкаць Масленіцу будуць з духмянымі білінамі і знакамітай гарбатай на пушчанскіх травах. У фінале свята на навагоднім экспрэсе ў Антарктыду ў суправаджэнні гасцей марозаў адправяцца Магухна Зіма, Снягурка, Сцюжа, Віхур і Міцеліца.

2. Музычны праект «Мінскі джаз-2020»

Нацыянальны акадэмічны канцэртны аркестр Беларусі запрашае ў лютым на музычны праект «Мінскі джаз», які адбудзецца 31 студзеня і 1 лютага ў клубе імя Дзяржынскага ў Мінску.

Госці ақуніца ў свет джаза разам з заслужанай артысткай Беларусі Наталіяй Тамелай, Валерыяй Грыбсвай, Ягорам Шаранковым, пачуюць цудоўную ігру труб, трамбонаў і саксафонаў, а таксама рытм-групу.

Нацыянальны акадэмічны канцэртны аркестр Беларусі пакажа, як эвалюцыяніраваў джаз ад бібопа да кул-джаза і хард-бопа, раскажа, як развіваўся імправізацыйны джаз Чарлі Паркера, Майлза Дэвіса, Джона Колтрэйна, прадставіць увазе глядачоў бачанне таго, як адмысловая манера выканання можа спалучацца з поліфаніяй. На канцэрце прагучаць аўтарскія аранжыроўкі самых вядомых кампазіцый таго перыяду, якія, безумоўна, ведаюць усе аматары джазавай музыкі.

3. Фэст экскурсывадаў у Беларусі

На пачатку красавіка ў Беларусі пройдзе маштабнае турыстычнае свята — XI Фэст экскурсывадаў. Яго арганізатарамі штогод выступаюць Міжнародная рада па помніках і мясцінах (ICOMOS), Беларускае грамадскае аб'яднанне экскурсывадаў і гідаў-перакладчыкаў, Нацыянальнае агенцтва па турызме, грамадскае аб'яднанне «Беларускі фонд культуры».

Сёлета ў межах фэсту арганізатары падрыхтавалі каля 300 экскурсій, якія пройдуць па ўсёй Беларусі. Толькі Мінск чакае каля 100 аўтарскіх экскурсій. І шмат навінак: аўтарскія экскурсіі ад краязнаўцаў і экскурсывадаў, дзіцячыя экскурсіі, квэсты. Рэгіянальныя экскурсіі сёлета пройдуць не толькі ў абласных гарадах, але ў невялічкіх вёсках і мястэчках! Анонсы можна знайсці на сайце фэсту.

У праграме фестывалю — веласіпедныя і пешыя прагулкі, даследаванне музеяў, храмаў, паркаў. Ёсць спецыяльныя праграмы для дзяцей. І ўсё гэта бясплатна. Каб паўдзельнічаць, дастаткова толькі выбраць маршрут па душы і зарэгістравацца на сайце. Кожнаму дазваляць запісвацца не больш чым на тры экскурсіі ў дзень, каб усе змаглі атрымаць ад фестывалю сваю порцыю задавальнення.

4. «Апельсінавая бяроза» ў Оршы

Міжнародны фестываль-конкурс сучаснага мастацтва і творчасці «Апельсінавая бяроза» сёлета ў сакавіку зноў вернецца ў Оршу. Ён зьбірае каля трох тысяч удзельнікаў з Беларусі, Расіі і Польшчы.

«Апельсінавая бяроза» — гэта праект, што ідзе ў нагу з часам і аб'ядноўвае таленавітых асоб, якія праяўляюць сябе ў розных відах мастацтва, адкрываючы новыя формы, стылі і прыёмы. З кожным разам фестываль становіцца больш цікавым, крэатыўным і маштабным. Сёлета ён будзе праведзены па намінацыях «Паэт-сучаснік (аўтарскія чытанні)», «Эстрадны вакал (сола, ансамбль)», «Фатаграфія», «Мастацкая і прыкладная творчасць», «Мадэльер-дизайнер», «Тэатр мод», «Харэаграфія (эстрадны, сучасны і народна-стылізаваны танец)», «Вядучы-канферансье», «Арыгінальны жанр (цыркавое мастацтва, штукары-ілюзіяністы, клаўнада, парадысты, мастацкі світ)». Фармат падачы матэрыялу паграбуе паказаць індывідуальнасць.

Многія прадстаўнікі ўжо неаднойчы ўдзельнічалі ў «Апельсінавай бярозе», таму з задавальненнем рыхтуюцца да новага сезона.

5. «M.@rt.кантакт» у Магілёве

Міжнародны маладзёжны тэатральны форум «M.@rt.кантакт» пройдзе ў сакавіку ў Магілёве. Апошнім разам ён сабраў тры дзясяткі маладзёжных тэатраў з 10 краін свету. Сёлета ў рамках асноўнай праграмы плануецца паказ 24 спектакляў 24 тэатраў і незалежных тэатральных праектаў з 11 краін свету (Арменія, Беларусь, Вялікабрытанія, Грузія, Ізраіль, Казахстан, Літва, Польшча, Расія, Сербія, Украіна). У 2020 годзе форум «M.@rt.кантакт» будзе адзначаць 15-годдзе. У сувязі з юбілейнай датай асноўная праграма фестывалю, а таксама спецыяльная праграма і цырыманіяльная частка аб'яднуюць быць асабліва яркімі і насычанымі.

Арганізатары запрасілі калектывы, якія ярка праявілі сябе на форуме ў папярэднія гады, а таксама новыя тэатры і творчыя групы. Спектаклі форуму, як заўсёды, аб моладзі, для моладзі і з удзелам моладзі. Тэмы актуальныя і вечныя: узаемаадносіны паміж людзьмі і канфлікт пакаленняў, станаўленне асобы і пошук сябе, масавая культура і інтэрнэт, свабода і палітыка, каханне і адзінота.

Спектаклі будуць прадстаўлены на традыцыйных сцэнічных пляцоўках — асноўнай і малой сцэнах Магілёўскага абласнога драматычнага тэатра, Магілёўскага абласнога тэатра лялек, канцэртнай залы «Магілёў», на сцэне абласнога цэнтра творчасці. У прасторы маладзёжнага клуба «Cuba» адбудзецца акустычны канцэрт — музычна-тэатральны праект.

Вынікі

Позірк углыб жаночай душы

Акцэнт жыцця актрысы Юліі Шпілеўскай

Кажуць, прыгажосць выратуе свет. Але калі ўдэласнасць асобы. Беларуская актрыса Юлія Шпілеўская ў поўным сэнсе адпавядае такой характарыстыцы. 11 студзеня актрыса Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Янкі Купалы, кіна- і тэлевідучая атрымала званне заслужанай артысткі Рэспублікі Беларусь. У тым, што Юлія высокапрафесійная актрыса, ніколі не сумнявалася ні калегі, ні глядачы. А цяпер яе талент ацанілі і на дзяржаўным узроўні!

ТВОРЧЫ ШЛЯХ

Актрыса скончыла школу з сярэбраным медалём, паступіла на факультэт псіхалогіі і замежных моў Беларускага ледуніверсітэта. Правучылася там два гады і перайшла ў Акадэмію мастацтваў, дзе атрымала спецыяльнасць актрысы музычнага тэатра.

Пасля заканчэння акадэміі трапіла ў Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы, дзе з'яўляецца адной з вядучых актрыс сённяшняга дня. Юлія выконвае ролі ў спектаклях, якія з'яўляюцца своеасаблівай візіткай Купалаўскага тэатра.

Кар'ера Юліі Шпілеўскай здзіўляе разнапланавасцю. Акрамя таго, што яна шмат часу прысвячае тэатру, яшчэ з'яўляецца вядучай тэлепраграмы «Раніца. Студыя добрага настрою». Здымалася ў некалькіх кінакарцінах, працавала ў Рэзідэнцыі беларускага Дзеда Мароза ў Беларускай пушчы Снягуркай. Юлію Шпілеўскую запрашаюць весці знаковыя цырымоніі, у тым ліку фестываль «Славянскі базар у Віцебску».

АДМЕТНАСЦЬ

Юлія — асоба назіральная, удумлівая, якой падабаецца аналізаваць. Адразу заўважны інтэлігентнасць і выхаванне. Калі яна іграе «Паўлінку» ў Купалаўскім, глядачы падкрэсліваюць, што ў Паўлінкі як быццам тры вышэйшыя адукацыі. У Юлі ні на кога не падобны падыход, харызма, унутраная годнасць, тонкая натура. У жыцці і на сцэне актрыса раскрываецца як моцная,

разумная асоба. Паважліва адгукаецца пра калег па цэху. І яе любяць і паважаюць.

ВЫБАР

Актрыса шмат працуе над рознымі праектамі, спрабуе знаходзіць нешта новае, яна пастаянна ў пошуку, заўсёды рухаецца наперад.

— Чым добры тэатр — ты можаш быць пастаянна запатрабаваны, а заўтра ў цябе з'яўляецца творчая паўза. Ёсць такія тыпажы, якія падыдуць у любы спектакль, а мой тыпаж, напэўна, падыдзе не да кожнага матэрыялу. Таму, дапусцім, учора я была Паўлінкай, а потым — раз — і трапляеш у такую паўзу, калі можаш заняцца чымсьці іншым. Тэатр не дае ў гэтым плане «запляснецць», наадварот, увесь час трэба шукаць яшчэ нешта. Таму ёсць тэлебачанне — мой другі дом, і радыё, якое было ў маім жыцці. Аднак у першую чаргу я тэатральная актрыса і прывыкла жыць па законах тэатра. Люблю працаваць у кіно, але яно існуе па іншых правілах. Там не трэба фарсіраваць, моцна разыгрываць.

ЗА КУЛІСАМІ

Юлія Шпілеўская не проста прафесійная актрыса і тэлеведучая, яна кляпатывая мама і жонка. Са сваёй сям'ёй актрыса любіць падарожнічаць.

— Мне цікава адкрываць для сябе новыя месцы менавіта ў падарожжах, а не з дапамогай інтэрнэту і глобуса, — расказала актрыса. — Лічу, чалавек павінен дазваляць сабе такую паездку хоць раз на год. Я вельмі люблю Парыж. Даўно хацела там пабываць (усё ж такі два гады паглыблена вывучала ва ўніверсітэце французскую мову і наогул заўсёды цікавілася Францыяй). На жаль, у Парыжы мы былі толькі дзень. Таму я вырасла не ісі на экскурсію ў Луўр: усё роўна там толкам нічога не паспееш разгледзець. Проста пайшла па

горадзе, пагутарыла з людзьмі, дайшла да Эйфелевай вежы. Некаторыя мае сябры, якія бачылі вежу ўжывую, называюць яе «ржавая канструкцыя» і не разумеюць, што цікавага ў ёй знаходзіць турысты. Але мне яна спадабалася. Мне здаецца, Эйфелеву вежу трэба ўспрымаць крыху менш прыземлена. Бо гэта не проста канструкцыя — гэта своеасаблівы сімвал чалавечага генія і магчымасцяў.

На пытанне пра планы на будучыню актрыса адказвае вельмі проста: ёй не падабаецца планаваць, ёй цікава жыць у гармоніі з сабой і наваколле. Яна заўсёды адкрыта да ўсяго новага і цікавага.

Вікторыя АСКЕРА

пацеха з меха

Аляксандр БЫКАЎ

Загул Віктара Шніпа

У паэтаў бываюць загулы,
Як у вясень з грывотай дажджы.
В. Шніп

То кабеты чамусь не натхняюць,
То прастору дажджамі залёе...
І ў паэтаў загулы бываюць —
Наг у тых, хто гарэлі не п'е.

На шпацыр я іду вечаровы,
І самотна мне зноў на душы.
Талент ёсць, і для працы умовы.
Толькі думкі — як з неба глыжы.

Дзе ж набрацца і духу, і моцы,
Каб займеў я у творчасці плён,
І каб стаў да ўсяго я ахвочы
У палоне адмеряных дзён?

Ды не будзе таго, мне здаецца,
Я качуся, як з Лысай гары.
І не пішадца больш, і не п'ецца...
Гэта хто ж так сурочыў, сябры?!

Вожык Матэрыялы рубрыкі падрыхтаваны сумесна з часопісам «Вожык».

Выходзіць з 1932 года

Заснавальнікі:
Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь,
грамадскае аб'яднанне «Саюз пісьменнікаў
Беларусі», рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова
«Выдавецкі дом "Звязда"»

Галоўны рэдактар

Аляксей Іванавіч ЧАРОТА

Рэдакцыйная
калегія:
Таціяна Арлова
Алесь Бадак
Дзяніс Барсук
Віктар Гардзеі

Уладзімір Гіпаламёдаў
Вольга Дадзімава
Жаўна Запарыцка
Анатоль Казлоў
Анатоль Крайдзіч
Віктар Кураш

Алесь Марціновіч
Вічаслаў Нікіфарав
Мікалай Чарніцкі
Іван Чарота
Іван Штэйнер

Адрас рэдакцыі:
Юрыдычны адрас:
220013, Мінск,
вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а
E-mail: info@vziazda.by

Адрас для карэспандэнцыі:
220034, Мінск, вул. Захарова, 19
E-mail: lim_new@mail.ru
Адрас у інтэрнэце: www.vziazda.by

Тэлефоны:
галоўны рэдактар — 325-85-25
намеснік галоўнага
рэдактара — 377-99-72

адказны сакратар — 377-99-72
аддзел крытыкі і бібліяграфіі — 317-20-98
аддзел прозы і паэзіі — 317-20-98
аддзел мастацтва — 377-99-72
бухгалтэрыя — 287-18-14

Выходзіць раз на тыдзень
па пятніцах.

Падпісныя індэксы:
63856 — індывідуальны;
63815 — індывідуальны льготны
для настаўнікаў;
638562 — ведамасны;
63880 — ведамасны льготны.

— А што ў руках?
— Ды крэсла. На яго
Планую ў кабінэце
Зараз сесці.
— На гэты недаломак?
Ды яму
На сметнік самы час,
Далей ад людю.
— Парэзаў крэсла
Напалам таму,
Што працаваць тут
На паўстаўкі буду.

Анатоль ПАЛЫНСКІ

Аматарам
камп'ютараў

- ...І пасадзілі хакера за яго злычынствы ў вэб-камеру.
- Не разумею: мадам — гэта яна, а мадэм — гэта ён?
- Я з маніторам маніторынгам заняўся.
- Аз, букі... Ноўтбукі.
- Тэлеграма — гэта прабабуля дамабільнай эсэмэскі.
- Дыскета — гэта тая, што любіла хадзіць на дыскацеці?
- Да чаго дайшла эмансіпацыя! Нават у кожным камп'ютары закладзены жаночы пачатак — мацярынская плата...

Расціслаў БЕНЗЯРУК

Пра цешчу і бліны

Лепш не плакаць ды не ныць,
Не скуголіць вельмі,
Як да цешчы на бліны
Трапіш ты ў нядзелю.
Вось румяніцца яны,
Цешча скваркі смажыць...
А адхопіш без віны
Бярозавай кашы —
Што тады? Хутчэй бяжыш
З хаты без агляды
Ды пасля начамі сніш
Пульхныя аладкі.
...Цешча для мяне — радня,
Дабрыня, лагода.
Вось ужо амаль паўдня
Ем аладкі з мёдам.

Фота з сайта 1zoom.ru.

Друкарня Рэспубліканскага
ўнітарнага прадпрыемства
«Выдавецтва «Беларускі Дом друку»
ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004
г. Мінск, пр. Незалежнасці, 79.
Індэкс 220013
Заказ — 208
Д 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Рукапісы прымяоцца толькі ў электронным
выглядзе (праграма Microsoft Word),
не вяртаюцца і не рэзюмуюцца.
Пазіцыя рэдакцыі можа не супадаць
з меркаваннямі аўтараў публікацыі.